

ÁLLÁSFOGLALÁS A PÉLDAÉRTÉKŰ GYAKORLATRÓL

Negyedik, átdolgozott kiadás

**Felnőtt hozzátartozóitól elszakított
gyermekek Európában Program**

Save the Children

UNHCR
The UN Refugee Agency

unicef

ÁLLÁSFOGLALÁS A PÉLDAÉRTÉKŰ GYAKORLATRÓL

**Felnőtt hozzátartozóitól elszakított
gyermekek Európában Program**

Negyedik, átdolgozott kiadás

A **Felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek Európában Program** az International Save the Children Alliance és az ENSZ Menekültügyi Főbiztosának (Főbiztosság) közös kezdeményezése, a két szervezet egymást kiegészítő megbízatásán és szakterületén alapszik. A Program gyarapodott és fejlődött, és ma már több olyan civil szervezetet ölel fel Európa-szerte, amelyek folyamatosan szorosan együttműködnek a Főbiztossággal. Az International Save the Children Alliance valamennyi gyermek jogainak teljes körű megvalósítását tűzte ki célul. A Főbiztosság felelős a menekültként elismert illetve menedéket kérő gyermekek védelméért. Az UNICEF szorosan együttműködik a Save the Children szövetséggel, a Főbiztossággal és másokkal a hozzátartozóitól elszakított gyermekek védelmében és jogaiknak megvalósításában. Az UNICEF az ENSZ Közgyűlés meghatalmazása alapján fellép a gyermekek jogainak védelmében, segít alapvető szükségleteik kielégítésében és kiszélesíti lehetőségeiket, hogy képességeiket maximálisan kihasználhassák.

Felnőtt hozzátartozójától elszakított gyermeknek tekintjük azt, aki 18. életévét még nem töltötte be, és származási országán kívül tartózkodik, elszakítva szüleitől, vagy jog/szokásjog szerinti elsődleges gondviselőitől. Egyesek teljesen magukra maradnak, míg mások – akikre a jelen Program szintén kiterjed – távoli rokonokkal élnek. Valamennyi ilyen gyermek felnőtt hozzátartozó nélkülinek minősül, s mint ilyen, számos nemzetközi és regionális jogi norma értelmében nemzetközi védelemre jogosult.

A Program arra törekszik, hogy mind nemzeti, mind európai szinten közös politikát és a példaértékű gyakorlat iránti elkötelezettséget hívjon életre a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek és fiatalok jogainak és érdekeinek biztosítására. E folyamat keretében a Program együttműködést épít ki az európai országokban a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekekkel foglalkozó szervezetekkel és intézményekkel.

Jelen **Állásfoglalás a példaértékű gyakorlatról** lefekteti a program tevékenységek számára nélkülözhetetlen elvi és gyakorlati alapokat.

Állásfoglalás a példaértékű gyakorlatról

Negyedik, átdolgozott kiadás

Felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek Európában Program, 2009.

Főszerkesztő: Terry Smith

Szerkesztőbizottság: Christoph Braunschweig, Lise Bruun, Martine Goeman,

Maria Antonia di Maio & Gabriela Roszkowska

Konzultáns Rebecca O'Donnell (Save the Children, Brüsszel)

Az Állásfoglalás negyedik kiadása (2009) az Európai Bizottság pénzügyi támogatásával készült (Daphne III.). A kiadvány tartalmáért teljes mértékben a Felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek Európában Program a felelős, az Európai Bizottságot semmiféle felelősség nem terheli a kiadványban foglalt információk felhasználása/alkalmazása tekintetében.

A magyar fordítás az Állásfoglalás negyedik kiadásának (2009) angol nyelvű szövege alapján készült a UNHCR pénzügyi támogatásával.

Fordította: Afford Fordító- és Tolmácsiroda Kft.

Lektorálás: ENSZ Menekültügyi Főbiztosság

A szöveget gondozta: Tenner Anna – Next-Door Bt.

Az Állásfoglalás példányait az alábbi címen lehet megrendelni:

Save the Children, Rosenørns Allé 12, DK-1634 Copenhagen V, Denmark

Tel: +45 35 36 55 55, Fax: +45 35 39 11 19, E-mail: rb@redbarnet.dk

Az „Állásfoglalás a példaértékű gyakorlatról” szövege letölthető PDF formátumban az alábbi weboldalról: www.separated-children-europe-programme.org

A. BEVEZETÉS

- A1. Felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek Európában Program
- A2. Definíció
- A3. Állásfoglalás a példaértékű gyakorlatról
- A4. Rövidítések

B. FŐBB ALAPELVEK

- B1. A gyermek mindenek felett álló érdeke
- B2. Túélés és fejlődés
- B3. A diszkrimináció tilalma
- B4. A részvétel joga
- B5. Tájékoztató
- B6. Tolmácsolás
- B7. Bizalmas adatkezelés
- B8. A kulturális identitás tiszteletben tartása
- B9. Szervezetközi együttműködés
- B10. A munkatársak képzése
- B11. Hosszú távúság
- B12. Időbeliség

C. FELNŐTT HOZZÁTARTOZÓITÓL ELSZAKÍTOTT GYERMEKEK EURÓPÁBAN

- C1. Hozzátartozóitól elszakított menedékkérő gyermekek
- C2. Hozzátartozóitól elszakított migráns gyermekek
- C3. Az emberkereskedelem gyermekáldozatai

D. Példaértékű gyakorlat

I. szakasz: Érkezés, fogadás, átmeneti gondoskodás

- D1. Hozzáférés az állam területéhez
- D2. Azonosítás
- D3. Gyám kirendelése
- D4. Nyilvántartásba vétel és dokumentáció
- D5. Az életkor meghatározása
- D6. A fogva tartás alóli kivétel

D7. A család felkutatása és kapcsolattartás

D8. Átmeneti gondoskodás

D8. 1. Átmeneti elhelyezés

D8. 2. Egészségügyi ellátás

D8. 3. Oktatás, nyelv és képzés

D8. 4. Szociális támogatás

D8. 5. Foglalkoztatás

II. szakasz: Tartós, konkrét és biztonságos megoldások – A mindenképp felett álló érdek meghatározása

D9. Hozzáférés a mindenképp felett álló érdek meghatározására szolgáló eljáráshoz

D10. Jogi képviselő és asszisztencia

D11. Minimális eljárási garanciák

D12. A határozathozatal kritériumai kiskorú kérelme ügyében és a tartós megoldásokra vonatkozóan

D13. Családegyesítés

D14. A befogadó országban maradás és beilleszkedés

D15. Visszatérés a származási országba, áttelepítés harmadik országba

Függelék – Hivatkozások

B. Főbb alapelvek

C. Felőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek Európában

D. Példaértékű gyakorlat

A. BEVEZETÉS

A1. Felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek Európában Program

A Program az International Save the Children Alliance néhány tagjának és az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának közös kezdeményezésére jött létre. A Program bővült, fejlődött és ma már több olyan civil szervezetből áll Európa-szerte¹, amelyek folyamatosan szorosan együttműködnek a Főbiztossággal. Az International Save the Children Alliance valamennyi gyermek jogainak teljes körű megvalósítását tűzte ki célul. A Főbiztosság felelős a menekültként elismert, illetve menedéket kérő gyermekek védelméért.

Az UNICEF szorosan együttműködik a Save the Children szövetséggel, a Főbiztossággal és másokkal a hozzátartozóitól elszakított gyermekek védelmében és jogaik megvalósításában. Az UNICEF az ENSZ Közgyűlés meghatalmazása alapján fellép a gyermekek jogainak védelmében, segít alapvető szükségleteik kielégítésében és ki szélesíti lehetőségeiket, hogy képességeiket maximálisan kihasználhassák.

A Program arra törekszik, hogy mind nemzeti, mind európai szinten közös politikát, a példaértékű gyakorlat iránti elkötelezettséget hívjon életre a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek és fiatalok jogainak, érdekeinek biztosítására. E folyamat keretében a program együttműködést épít ki az európai országokban a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekekkel foglalkozó szervezetekkel. A program munkáját az vezérli, hogy: „az Európába érkező illetve Európán átutazó hozzátartozó nélküli gyermekek jogai megvalósuljanak, védelmet élvezzenek, támogassák jólétüket és fejlődésüket, lehetőséget kapjanak képességeik teljes kibontakoztatásához és érdemi módon részt vegyenek azon eljárások és gyakorlatok kifejlesztésében, amelyek életüket befolyásolják”.

A2. Definíció

Felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermeknek tekintjük azt, aki 18. életévét még nem töltötte be, és származási országán kívül tartózkodik, elszakítva szüleitől, vagy jog/szokásjog szerinti elsődleges gondviselőitől. Egyesek teljesen magukra maradnak,

---

¹ A Civil Partnerek Hálózatának aktuális listája elérhető a következő honlapon: www.separated-children-europe-programme.org.

míg mások – akikre a jelen Program szintén kiterjed – távoli rokonokkal élnek. Valamennyi ilyen gyermek felnőtt hozzátartozó nélkülinek minősül, s mint ilyen, számos nemzetközi és regionális jogi norma értelmében nemzetközi védelemre jogosult. A Felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek Európában Program definíciója az „elszakított” szót használja a „kísérő nélküli” helyett, hiszen ez a szó plasztikusabban érzékelteti az ilyen helyzetben lévő gyermekek problémájának lényegét, azt, hogy e gyermekek nélkülözik szüleik vagy törvényes gondviselőjük gondoskodását és védelmét, ennek következtében társadalmi hátrányban vannak és pszichés traumát szenvednek.

Néhány ilyen gyermek ugyan kísérővel érkezik Európába, a kíséretet ellátó felnőtt azonban nem feltétlenül jogosult, képes, avagy alkalmas arra, hogy felelős módon gondoskodjon a gyermekről. Azoknak a szakembereknek, akik ilyen gyermekekkel foglalkoznak, tudatában kell lenniük azzal, hogy ha még úgy is tűnik, hogy a gyermeknek van gondviselője, a valóságban ők hozzátartozóiktól elszakítottak és szükségleteik nincsenek teljes mértékben kielégítve.

Tekintettel arra, hogy ők meg vannak fosztva a szülői, illetve az elsődleges gondviselő gondoskodásától, a hozzátartozóitól elszakított gyermekek esetében védelemre van szükség. Helyzetük biztos és hosszú távú megoldása mind hazájukban, mind az őket pillanatnyilag befogadó országban figyelmet követel. Nemzetközi emberi jogi és gyermekjogi standardokon, valamint menedékkérőkre és menekültekre vonatkozó, nemzetközi és nemzeti jogi normákon alapuló védelmük tehát elengedhetetlen.

A3. Állásfoglalás a példaértékű gyakorlatról

Az Állásfoglalás célja, hogy egyértelmű és könnyen érthető leírását adja azon elveknek, politikáknak és gyakorlatoknak, amelyek Európában a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek jogainak védelmét és megvalósítását biztosítják. Az Állásfoglalás a Civil Partnerek Hálózatának gyakorlatát és tapasztalatait tükrözi. Az Állásfoglalás elvi alapját a következő dokumentumok képezik: az ENSZ gyermeki jogokról szóló egyezménye (CRC), az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának 6. sz. (2005) Általános Észrevételei a származási országukon kívül tartózkodó kísérő nélküli és hozzátartozóitól elszakított gyermekekkel való bánásmódról (a továbbiakban 6. sz. Általános Észrevételek), valamint az ENSZ Menekültügyi Főbiztosának a kísérő nélküli menedékkérő gyermekekre vonatkozó 1997. évi menekültpolitikai és eljárásjogi irányelvei (a továbbiakban UNHCR irányelvek). Fontos megjegyezni, hogy ez utóbbi jelentősen befolyásolta az Állásfoglalást, amely minden hozzátartozóitól elszakított

gyermekre vonatkozik, nemcsak a menedékkérő gyermekekre. Jelen Állásfoglalást átszövik a legfontosabb releváns jogi dokumentumokra való hivatkozások.

Ez a kiadvány a Felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek Európában Program állásfoglalásának negyedik kiadása. Hangsúlyozni kell: „élő dokumentum” ez, abban az értelemben, hogy tükrözi az emberi jogok védelmének, valamint a hozzátartozóitól elszakított gyermekeket különösen érintő kérdések folytonos dinamikus fejlődését. Nem törekszik arra, hogy a normák és a példaértékű, követendő gyakorlatok kimerítő felsorolását adja, inkább a cselekvés és érdekérvényesítés azon kereteit vázolja, amelyekre a jövőben is építhetünk. A dokumentum felülvizsgálata során napjaink számos kérdésével még átfogóbb és közvetlenebb módon kell majd foglalkoznunk.

Keresse fel honlapunkat, amennyiben a felsorolt kérdések valamelyike vagy a hozzátartozóitól elszakított gyermekek jogainak védelmére vonatkozó más anyagok érdeklők. Várjuk az Állásfoglaláshoz kapcsolódó véleményét és észrevételeit, hogy ezek segítségével továbbfejlesszük mind a dokumentumot, mind közös erőfeszítéseinket.

A4. Rövidítések

CRC: ENSZ egyezmény a gyermek jogairól, 1989.

6. sz. Általános Észrevételek: Az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának 6. sz. Általános Észrevételei a származási országukon kívül tartózkodó kísérő nélküli és hozzátartozóitól elszakított gyermekekkel való bánásmódról, 2005.

UNHCR Irányelvek: Az ENSZ menekültügyi főbiztosának a kísérő nélküli menedékkérő gyermekekkel foglalkozó stratégiai és eljárási irányelvei, 1997.

B. FŐBB ALAPELVEK

Ezek az elvek képezik a példaértékű gyakorlatról szóló Állásfoglalás alapját, ezért a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekekről és fiatalokról való gondoskodás valamennyi fázisában alkalmazni kell őket.

Figyelem: valamennyi hivatkozás első említésekor megjelenő szöveg csak a kivonata vagy összefoglalása a releváns cikknek vagy szakasznak. Mindazoknak, akik a felnőtt hozzátartozóktól elszakított gyermekek jogainak érvényesítésén munkálkodva jogi

vagy politikai dokumentumokra kívánnak támaszkodni, tanácsos a jogi dokumentumok teljes szövegét idézni.

B1. A gyermek mindenek felett álló érdeke

A gyermekkel kapcsolatos valamennyi intézkedés tervezése és meghozatala során a gyermek mindenek felett álló érdeke jelenti az elsődleges szempontot. Bármilyen meghatározásnak² illetve értékelésnek³ a mindenek felett álló érdeket tekintve minden gyermek egyéni körülményein kell alapulnia és tekintettel kell lennie a gyermek családi körülményeire, helyzetére a származási országban, az egyéni sebezhetőségére, a gyermek biztonságára és a kockázatokra, amelyeknek ki van téve, védelmi szükségleteire, a befogadó országban való integrációs szintjére, szellemi és fizikai egészségére, tanulási és társadalmi-gazdasági körülményeire. Ezeket a szempontokat a gyermek neme, nemzetisége, etnikai, kulturális, nyelvi háttere összefüggéseinek kontextusában kell figyelembe venni. A felnőtt hozzátartozóktól elszakított gyermek mindenek felett álló érdekének meghatározása több szakterületre kiterjedő gyakorlat, amely a jelentős szereplők bevonásával történik és gyermekekkel foglalkozó szakemberek végzik.

- * CRC, 3. cikk (1): ... a gyermeket érintő döntésekben elsősorban a gyermek mindenek felett álló érdekét veszik figyelembe.
- * CRC, 20. cikk (1): Az állam speciális védelmet és támogatást biztosít az erre jogosult gyermeknek, aki ideiglenesen vagy végleg elszakadt családjától, vagy pedig mindenek felett álló érdekei megkívánják, hogy ne maradjon tovább ebben a környezetben.

---

² A mindenek felett álló érdek meghatározása az a formális folyamat, amely meghatározza a gyermek mindenek felett álló érdekét olyan kiváltképp fontos döntések esetén, amelyek szigorúbb eljárási garanciákat követelnek. Ebben az eljárásban megfelelő módon biztosítani kell a gyermek részvételét, a diszkrimináció elkerülésével. Biztosítani kell azt is, hogy figyelembe véve a gyermek életkorát és érettségét, véleményére hangsúlyt fektessenek. A releváns szaktudással rendelkező döntéshozókat be kell vonni, és a legjobb megoldás elérése végett összhangba kell hozni minden jelentős tényezőt. *Forrás: UNHCR iránylevek a gyermek mindenek felett álló érdekének meghatározására, 2008.*

³ A mindenek felett álló érdek értékelését módszeresen kell végrehajtani mindazon sokféle helyzetben, amely a gyermek, mint hozzátartozójától elszakított illetve kockázatnak kitétt felismerése, illetve egy hosszú távú megoldás gyakorlatba helyezése között adódik. Még azelőtt kell értékelni a helyzetet, mielőtt ideiglenes gondoskodást biztosítanának. Az értékelést el lehet végezni egyedül illetve mások segítségével is. Nincs szükség a formális meghatározás szigorú procedurális garanciáira, de a személyzetnek rendelkeznie kell a szükséges képességekkel és tudással. *Forrás: UNHCR iránylevek a gyermek mindenek felett álló érdekének meghatározására, 2008.*

- * 6. sz. Általános Észrevételek, 19-22 cikk: A mindenek felett álló érdeket az elszakadási ciklus minden szakaszában tiszteletben kell tartani.
- * UNHCR Irányelvek, 1.5. pont: megerősíti a CRC 3. cikkében foglaltakat.

B2. Túlélés és fejlődés

Minden hozzátartozójától elszakított gyermeknek joga van az élethez és joga van nemzetközi védelmet kérni. Semmilyen körülmények között nem elfogadható a gyermek jogaitól való megfosztása illetve jogaival való visszaélés. A hozzátartozótól elszakított gyermekeknek segítséget és támogatást kell nyújtani annak érdekében, hogy a megfelelő ruházkodásuk, ételmezésük és szállásuk, valamint a fizikai, mentális, lelki és érzelmi egészségük biztosítva legyen. A hozzátartozótól elszakított gyermekeknek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy fejlődjenek, tanuljanak és növekedjenek és támogatni, bátorítani kell őket, hogy a képességeiknek megfelelő szintet elérjék.

- * CRC, 6. cikk (1): Az egyezményt elfogadó államok elismerik, hogy minden gyermeknek természettől fogva joga van az élethez.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 23-24. cikk: A hozzátartozótól elszakított gyermekek sokféle kockázatnak vannak kitéve, amelyek hatással vannak az életükre, túlélésükre, fejlődésükre. Lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy a gyermekeket ezen kockázatoktól megvédjék.
- * UNHCR Irányelvek, 7.1. cikk.

B3. A diszkrimináció tilalma

Valamennyi felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermek jogosult az adott ország állampolgárságával rendelkező gyermekeivel azonos bánásmódra. Elsősorban és legfőképpen gyermekként kell őket kezelni, függetlenül attól, hogy rendelkeznek-e vagy sem megfelelő utazási, belépési illetve tartózkodási iratokkal, illetve átutazónak tekintik őket vagy sem. A hatósági (menedékjogi, illetve idegenrendészeti) eljárásban betöltött jogi státusz jelentősége másodlagos, amelyet megelőz a gyermek jólétének szempontja.

- * CRC, 2. cikk: Az egyezményben lefektetett jogokat minden gyermek esetében alkalmazni kell, a szülők vagy a gyermek faja, színe, neme, nyelve, vallása, politikai vagy egyéb véleménye, nemzeti, etnikai vagy társadalmi hovatartozása, vagyoni helyzete, cselekvőképessége, születési vagy egyéb helyzete szerinti különbségtétel nélkül.
- * CRC, 22. cikk (1): A felnőtt hozzátartozóitól elszakított menekült és menedékkérő gyermeknek joga van védelemre és támogatásra, hogy a gyermekjogi egyezményben illetve más nemzetközi emberi jogi vagy humanitárius jogi egyezményben biztosított jogait gyakorolhassa.
- * CRC, 22. cikk (2): Amennyiben a gyermek szüleit vagy más családtagjait nem sikerül megtalálni, a gyermeknek ugyanazon védelmet kell biztosítani, amelyet bármilyen más, a családi környezetétől véglegesen illetve ideiglenesen elszakított gyermeknek biztosítanak.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 18. cikk: Az egyenlő bánásmód elvét kell érvényesíteni minden tekintetben az elszakított gyermekkel kapcsolatos minden vonatkozásban. Mindenekelőtt tilos mindennemű megkülönböztetés a gyermek jogi státusza alapján, legyen az kíséret nélküli illetve elszakított státusz, menekült-, menedékkérő illetve migráns.

B4. A részvétel joga

Az őt érintő döntések meghozatala során meg kell ismerni, és figyelembe kell venni a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek véleményét és kívánságait. Életkorának és értelmi szintjének megfelelő részvételét elősegítő intézkedéseket kell hozni. Megfelelő biztosítékokat kell nyújtani annak érdekében, hogy a konzultációk és meghallgatások semmilyen sérelmet ne okozzanak a gyermeknek. Intézkedni kell az akadályt jelentő kulturális illetve nyelvi elemek kiküszöbölésére. A hozzátartozóitól elszakított gyermekeket jogosultak arra, hogy közvetlenül vagy jogi képviselőjük illetve gondviselőjükön keresztül meghallgassák őket minden jogi eljárásban. A hozzátartozóitól elszakított gyermekek minden helyzetben bátorítani kell és lehetőséget kell számukra biztosítani arra, hogy megosszák nézeteiket, félelmeiket, panaszukat a gyermekvédelemmel, tanulókkal, egészségügyi szolgáltatásokkal, jogi képviselőkkel és a hosszú távú valamint biztos megoldásokkal kapcsolatban.

- * CRC, 12. cikk: A gyermek véleményét életkorának és értelmi szintjének megfelelően figyelembe kell venni. Az őt érintő eljárásokban a gyermeknek biztosítani kell a személyes meghallgatást.
- * CRC, 25. cikk: A gondozóintézetben elhelyezett gyermekeknek joguk van helyzetük időközönkénti felülvizsgálatára.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 25. cikk: A hozzátartozóitól elszakított gyermek esetében a gyermek véleményét és kívánságait figyelembe kell venni.
- * UNHCR Irányelvek: 5.14.-5.15. pont.

B5. Tájékoztatás

A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermeket információval kell ellátni, még-hozzá olyan nyelven, amelyet tökéletesen megért. Tájékoztatni kell az őt megillető jogokról és jogosultságokról, a rendelkezésére álló ellátásokról/szolgáltatásokról, a menekült elismerési eljárásról, családtagjai felkutatásáról és a származási országában fennálló helyzetről. Fel kell őt világosítani felelősségeiről, és arról, hogy milyen viselkedést várnak el tőle. Azonnali és folyamatosan frissített információkkal kell szolgálni a gyermeknek megfelelő módon tapasztalt és képzett munkatársak segítségével.

- * CRC, 13. cikk.
- * CRC, 17. cikk: Az államok feladata annak biztosítása, hogy a gyermek széles körű, nemzeti és nemzetközi forrásból táplálkozó információkhoz jusson.
- * CRC, 22. cikk (2): Az államok a megítélésük szerinti legalkalmasabb módon működjenek együtt az ENSZ, más kormányközi és civil szervezetek családtagok felkutatására tett erőfeszítéseiben.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 24. cikk.

B6. Tolmácsolás

A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermeknek meghallgatása során számára megfelelő, a gyermek által értett nyelvet beszélő tolmácsot kell biztosítani, a szolgáltatásokhoz és a jogi eljárásokhoz való hozzáférése biztosítása érdekében, illetve a tervezés és felülvizsgálat célját szolgáló megbeszélések alkalmával.

- * CRC, 12. cikk.
- * CRC, 13. cikk: A gyermeknek joga van a véleménynyilvánítás szabadságára, s arra, hogy tájékoztatást kérjen, kapjon és közöljön.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 95.cikk.
- * UNHCR Irányelvek, 5.13 pont.

B7. Bizalmas adatkezelés

Figyelmet kell fordítani arra, hogy a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekről olyan adat ne kerüljön nyilvánosságra, amely veszélyeztetheti a gyermeket illetve családtagjait a származási országban, függetlenül attól, hogy a gyermek engedélyezte-e a nyilvánossághozatalt vagy sem. Az érzékeny adatnak minősülő információk más szervezetekhez vagy magánszemélyekhez való továbbítását megelőzően be kell szerezni a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek megfelelő tájékoztatásán alapuló hozzájárulását, a gyermek életkorának megfelelő módon. Az adatokat csak arra a célra szabad felhasználni, amelyre azokat kérték, illetve adták. A bizalmas adatkezelésre vonatkozó szabályoktól csakis abban az esetben szabad eltérni, ha az a gyermek vagy más személy súlyos sérelmének elkerüléséhez szükséges.

- * CRC, 16. cikk: A gyermeknek joga van védelemre a magán- és családi élettel, levelezéssel és otthonával kapcsolatos önkényes vagy jogellenes beavatkozástól.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 29. cikk: Az államok kötelesek biztosítani a kísértő nélküli illetve menekült gyermekekre vonatkozó adatok bizalmas kezelését.

- * 6. sz. Általános Észrevételek, 30. cikk: Kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a gyermek hozzátartozóinak jóléte a származási országban ne legyen veszélyeztetve.
- * UNHCR Irányelvek, 5.16. és 5.17 pont.

B8. A kulturális identitás tiszteletben tartása

Elengedhetetlen, hogy a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek megőrizhesse anyanyelvét és kapcsolatát kultúrájával, vallásával. A gyermekvédelmi, egészségügyi és oktatásügyi ellátásnak az ő egyéni kulturális igényeihez kell igazodnia, ám gondoskodni kell azon kulturális hagyományok háttérbe szorításáról, amelyek károsak vagy hátrányosak a gyermekekre nézve. A kultúra és nyelv megőrzése a gyermek hazájába történő visszatérése szempontjából is fontos.

- * CRC, 8. cikk: A gyermeknek joga van önazonossága megőrzésére, illetve önazonossága kulcsfontosságú elemeinek helyreállítására.
- * CRC, 24. cikk: A gyermeknek joga van a lehető legjobb egészségi állapothoz, valamint orvosi és gyógyító-ellátáshoz.
- * CRC, 30. cikk: Az etnikai, vallási vagy nyelvi kisebbséghez tartozó gyermeknek joga van saját kultúrájának és vallásának gyakorlásához, valamint anyanyelvének használatához.

B9. Szervezetek közötti együttműködés

A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek ellátásával foglalkozó szervezetek, kormányhivatalok, nemzeti illetve helyi intézmények és szakemberek kötelesek tiszteletben tartani a Gyermekjogi Egyezményt. Együtt kell működniük helyi, nemzeti és nemzetközi szinten annak érdekében, hogy biztosítsák a gyermekek jólétének és jogainak védelmét és széles körű érvényesülését. A hozzátartozóitól elszakított gyermekek sokrétű szükségleteinek kielégítése terén átfogó – holisztikus – megközelítés szükséges.

- * CRC, 22. cikk (2).
- * UNHCR Irányelvek, 12. pont.

B10. A munkatársak képzése

A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekekkel foglalkozó munkatársaknak megfelelő és folyamatos képzést kell kapniuk. A képzéseknek nagy hangsúlyt kell fektetniük elsősorban az ilyen gyermekek szükségleteire és igényeire, ugyanakkor kulturális tényezőkre is, valamint a megfelelő kommunikációs képességek kialakítására is. A képzéseknek azt is biztosítaniuk kell, hogy a hozzátartozóitól elszakított gyermekekkel foglalkozók figyelembe tudják venni a gyermek nemét és kultúráját, valamint megértsék az interkulturális kommunikációt. A határőrség, az idegenrendészet és a bevándorlási hivatal munkatársait képezni kell gyermek-barát meghallgatási technikák terén.

- * CRC, 3. cikk (3): Az államok gondoskodnak arról, hogy a gyermekvédelemmel, illetve -ellátással foglalkozó intézmények és szolgálatok megfeleljenek a vonatkozó szabályoknak, többek között rendelkezzenek a feladatok elvégzésére alkalmas munkatársakkal és megfelelő ellenőrző-mechanizmussal.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 75. cikk: A gyermekek státuszát meghatározó munkatársakat a nemzetközi illetve nemzeti menekültjogra vonatkozó képzésben kell részesíteni.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 95. cikk: Különös figyelmet kell fordítani a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekekkel foglalkozó és azok ügyeit kezelő hivatalnokok képzésére. Ugyanúgy nagyon fontos a jogi képviselők, gyámok, gondnokok, tolmácsok és más, a hozzátartozóitól elszakított gyermekekkel foglalkozó személyek szakképzése.
- * UNHCR Irányelvek, 11. pont.

B11. Hosszú távúság

A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekkel kapcsolatos döntéseknek a lehető legteljesebb mértékben a gyermek hosszú távú, mindenekfölött álló érdekén és jólétén kell alapulnia. A megoldásoknak konkrétak, biztonságosnak és fenntarthatónak kell lenniük.

- * CRC, 3. cikk (1).
- * CRC, 22. cikk (1).
- * CRC, 22. cikk (2).
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 79. cikk: A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekeket érintő tevékenység végső célja a hosszú távú megoldások felismerése, amelyek a gyermekek teljes védelmi szükségletét kielégítik.
- * UNHCR Irányelvek, 9. pont.

B12. Időbeliség

A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekekre vonatkozó valamennyi döntést rövid időn belül kell meghozni, figyelemmel a gyermek időérzékelésére. Minden döntésnek alapos megfontoláson kell alapulni, de szem előtt kell tartani, hogy a késés ártalmas a gyermekekre nézve. Az a feltevés, hogy a gyermek csak átutazóban van az adott országban, nem befolyásolhatja a hivatalos személyeket abban, hogy megfelelő intézkedéseket hozzanak a releváns eljárások elindítása érdekében. Az időben meghozott döntések valamennyi fél érdekeit szolgálják.

- * CRC, 3. cikk (1).
- * UNHCR Irányelvek, 8.1. és 8.5. pont.

C. FELNŐTT HOZZÁTARTOZÓITÓL ELSZAKÍTOTT GYERMEKEK EURÓPÁBAN

A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek jelenlétének Európában több oka van. Felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek azért utazhatnak például Európába vagy Európán belül, mert menedéket keresnek, ennek oka pedig az üldözéstől való félelem, illetve a védelem hiánya származási országukban, az emberi jogok megsértése, fegyveres harcok illetve zavargások. A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek másfajta védelmet is kereshetnek, ha például szexuális, illetve más kizsákmányolás céljából kereskedtek velük, vagy ha Európába illetve Európán keresztül utaztak azért, hogy megszabaduljanak a súlyos nélkülözésektől, illetve új lehetőségeket és jobb életet keresnek. Néhány gyermek azért keres védelmet, mert elmenekült a családon belüli erőszak és durva bánásmód, nemi alapú megkülönböztetés vagy visszaélés elől, vagy fegyveres harcba keveredett, illetve más módon szolgálta a hadsereget – ezeket a gyerekeket nem szabad bűnözőnek tekinteni vagy bűnözőként kezelni, hanem úgy kell tekinteni rájuk, mint az erőszak gyermekáldozataira. Néhány gyermek azért érkezik, mert megpróbál csatlakozni a már Európában tartózkodó családjához, azonban a legalizáló szabályok hiánya, illetve a korlátozó családegyesítési eljárások akadályozzák a szabályszerű családegyesítést vagy pedig ez nem ésszerű időn belül történik. Néhányuknak nincsen személyes vagy tartózkodási okmánya, mások csak átutazóban vannak egy adott országban. Néhány gyermek európai uniós állampolgár, akik Európán belül utaznak, míg mások harmadik országbeli áttelepítési programok keretén belül érkeznek Európába és tartózkodási irattal rendelkeznek érkezéskor. Minden felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermeknek joga van menedéket kérni, vagy – például uniós állampolgárok esetében – más módon érvényesíteni mindenek felett álló érdekeit. A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekeknek biztosítani kell az ingyenes jogi tanácsadást, gyámot/gondnokot illetve segítségnyújtást az eljárás során⁴.

Bár a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek több kategóriába sorolhatóak, a legtöbben a következő három fő csoportba tartoznak: védelmet (menedéket) kérők, emberkereskedelem áldozatai illetve migránsok, beleértve azokat is, akik csa-

⁴ CRC, 1-22 cikk; Hágai Egyezmény a joghatóságra, alkalmazandó jogra, elismerésre, rendszetre és együttműködésre vonatkozóan a szülői felelősséggel és gyermekvédelmi intézkedésekkel kapcsolatban, 1996. 6. cikk; UNHCR Irányelvek, 3.1. cikk; A Menekültek és Száműzöttek Európai Bizottságának (ECRE) álláspontja a menekült gyermekeket illetően, 1996. november, 8. és 11. cikk; Az Európai Unió határozata a kiséző nélküli kiskorúakat illetően, 1. cikk (1); Jegyzőkönyv az emberkereskedelem megelőzése, meggátolása és büntetése érdekében, kiváltképp nőkre és gyermekekre vonatkozólag, 2a. és 3d. cikk; Jegyzőkönyv migránsok szárazföldön, vizen illetve levegőben történő csempészete ellen, 14. és 19. cikk.

ládegyesítés illetve tanulási vagy gazdasági lehetőségek céljából vándorolnak. Fontos megjegyezni, hogy a fennálló okok nem feltétlenül zárják ki egymást, jelentős az átfedés és csoportok közötti mozgás. Érkezéskor még nem lehet pontosan megállapítani, hogy melyik csoportba sorolható a gyermek, éppen ezért még mielőtt eldőlné a gyermek jogi, migrációs státusza – amely időbe telik – a gyermek jólétének szükségességét kell előtérbe helyezni.

Egy felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermeket elsősorban gyermeknek kell tekinteni, gyermekként kell kezelni, jogi, idegenrendészeti státusza másodlagos. Idegenrendészeti jellegű aggályok nem szolgáltathatnak alapot arra, hogy megtagadják egy felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermek az országba való lépését, illetve ott tartózkodását. A gyermekvédelmi és jóléti elveket mindenek felett álló tényezőként kell kezelni, amelyeket az idegenrendészeti tisztviselőknek, rendőröknek, szociális munkásoknak és más dolgozóknak figyelembe kell venniük, amikor felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermekkel dolgoznak. Minden felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermeknek vannak közös illetve egyéni jogai és szükségletei fogadásukra és támogatásukra vonatkozóan egyaránt. Mindannyiuknak hozzáférést kell biztosítani gyermekjóléti, védelmi, tanulási és egészségügyi szolgáltatásokhoz. Elsőbbséget élvez a gyermekek rehabilitációja és felépülése.

Fentiekén túl védelmi (beleértve a menedékjogi) szükségletek felmérését és kielégítését célzó eljárásokat kell működtetni, illetve olyan hosszú távú megoldásokat kell bevezetni minden gyermekre nézve, amelyek elsődlegesen figyelembe veszik a gyermek mindenek felett álló érdekeit. A felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermekek Európában Program álláspontja szerint minden érintett fél érdekét szolgálja, ha olyan formális eljárásokat, garanciákat és kritériumokat dolgoznak ki, amelyek biztosítják, hogy a felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermek mindenek felett álló érdekét úgy állapítják meg, hogy ténylegesen ők az elsődleges tényezők a védelmi szükségletek illetve hosszú távú megoldások meghatározásában. Mivel a felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermekek egyéni helyzete különböző, a mindenek felett álló érdek meghatározásának és megállapításának mindig a konkrét gyermek egyéni körülményein kell alapulnia.

A következőkben felnőtt hozzátartozótól elszakított menedékkérő, migráns gyermekekre illetve emberkereskedelem áldozataira vonatkozó jellegzetességeket írunk le.

C1. Hozzá tartozóitól elszakított menedékkérő gyermekek

C1. 1. Néhány hozzátartozóitól elszakított gyermek azért utazik Európába vagy Európán keresztül, mert üldözés, kényszerű katonai szolgálat, konfliktusok és lázadások elől menekül. Az ilyen gyermekektől soha nem szabad megtagadni az olyan eljárásokhoz való hozzáférést, amelyek nemzetközi védelmet biztosítanak, beleértve annak elbírálását, hogy az 1951. évi Genfi Egyezményben foglaltak alkalmazhatóak-e vagy sem a helyzetükben, függetlenül életkoruktól, származási országuktól, utazási módjuk és útvonaluktól, vagy attól, hogy jogszerűen illetve jogszerűtlenül léptek-e Európába.

C1. 2. A döntéshozóknak tisztában kell lenniük azzal, hogy bizonyos üldözési formáknak elsősorban gyermekek vannak kitéve, illetve bizonyos emberi jogok megsértése sokkal súlyosabb hatással van gyermekekre. Hozzá tartozóitól elszakított gyermeket soha nem szabad eltávolítani az országból anélkül, hogy menedékkérelmét és mindenek felett álló érdekeit alaposan ne vizsgálták volna. Biztosítani kell az alapvető eljárási garanciákat és a tartós megoldások azonosítását.

C1. 3. A hozzátartozóitól elszakított gyermekek képezzenek kivételt a gyorsított eljárás alól, amely a biztonságos országokról való feltételezésen és a nyilvánvalóan alaptalan eseteken alapul. Minden döntést a konkrét egyedi eset megvizsgálása alapján kell meghozni, figyelembe véve a gyermek egyéni körülményeit. A hozzátartozóitól elszakított gyermeket nem szabad a felnőttek számára rendszeresített eljárásnak alávetni. A döntéshozó szervek hozzanak létre olyan eljárásokat, amelyek megfelelnek a gyermek speciális szükségleteinek és értelmi szintjének.

- * CRC, 22. cikk (1).
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 26. cikk: Ahhoz, hogy helyesen kezeljék a hozzátartozóitól elszakított gyermekek ügyét, az államoknak teljes mértékben tiszteletben kell tartaniuk a humanitárius és menekültjogban előírt visszaküldési tilalmat.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 27., 28. cikk: Az államok nem küldhetnek vissza gyermekeket oda, ahol erőszakos besorozás veszélye fenyegeti őket.

- * 6. sz. Általános Észrevételek, 56-60. cikk: A gyermekkatonákat úgy kell kezelni, mint a konfliktusok áldozatait és segíteni kell őket a civil életbe való visszailleszkedésben. Általában nem szabad őket fogva tartani, amennyiben nem jelentenek komoly veszélyt, valamint nem szabad őket visszaküldeni, ha újbóli besorozás veszélyének lennének kitéve. Az atrocitásokban való részvétel üldöztetésnek számíthat.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 66. cikk: A hozzátartozóitól elszakított gyermekeknek, életkoruktól függetlenül, hozzáférést kell biztosítani a menedékjogi és más nemzetközi védelmet biztosító eljáráshoz.

C2. Hozzátartozóitól elszakított migráns gyermekek

Egyes hozzátartozóitól elszakított gyermekek egyedül, migránsként utaznak és keresnek segítséget, hogy megszabaduljanak a szegénységtől, nyomortól és nélkülözéstől, vagy, hogy jobb és biztosabb jövőt találjanak. Sokan közülük érvénytelen személyazonossági illetve tartózkodási okmányokkal rendelkeznek. A hatóságok látókörébe került, hozzátartozóitól elszakított migráns gyermekeket nem szabad az országból eltávolítani mindenek felett álló érdekeik meghatározása nélkül, amely magában foglalja a származási országukban uralkodó helyzet körültekintő vizsgálatát is. A mindenek felett álló érdek meghatározását és a gyermek származási országában lévő helyzet vizsgálatát gyermekjogban jártas szervezet végzi.

- * CRC, 2. cikk.

C3. Az emberkereskedelem gyermekáldozatai

C3. 1. Európában súlyos problémát jelent a gyermekekkel és fiatalokkal való kereskedés⁴, prostitúciójuk, gyermekpornográfia, koldulás, lopás vagy kisebb bűncselekmények, illetve más módon történő kizsákmányolás céljából. Az államoknak intézkedéseket kell életbe léptetniük az emberkereskedelem megelőzése és megállítása érdekében az emberkereskedelemre vonatkozó információk más ál-

⁴ Palermói Jegyzőkönyv az emberkereskedelem megelőzése, meggátolása és büntetése érdekében, kiváltképp nőkre és gyermekekre: 3. cikk, (a) pont: „Emberkereskedelem” személyek toborzását, szállítását, átszállítását, elszállásolását és fogadását jelenti a félelemkeltés eszközeivel, erőszakosan illetve más kényszerítő módon, elrablással, megtevesztéssel, becsapással, hatalommal vagy kiszolgáltatott helyzettel való visszaéléssel vagy pedig kizsákmányolás céljából pénz vagy más juttatás által megvásárolt más befolyásolhatósággal.

lamokkal történő megosztásával. Az államoknak ezen kívül biztosítaniuk kell azt, hogy a határőrség, valamint az idegenrendészeti hatóságok felfigyeljenek erre a problémára, és fel kell készíteni őket arra, hogy felismerjék azokat a gyermekeket, akik emberkereskedelem áldozatai, és hogy haladéktalanul átadják őket a gyermekvédelmi szerveknek.

C3. 2. Az emberkereskedelem áldozataivá vált gyermekeket nem szabad bűnözőnek tekinteni vagy bűnözőként kezelni, védelmüknek, támogatásuknak és orvosi ellátásuknak kell elsőbbséget élvezniük. Nem szabad tartózkodási engedély ígéretével arra kényszeríteni őket, hogy bizonyítékot szolgáltatassanak az emberkereskedők ellen. A rövid, illetve hosszú távú tartózkodásra vonatkozó döntést a gyermek mindenek felett álló érdekeinek figyelembe vételével kell hozni, és az nem függhet a hatóságokkal való együttműködéstől. Elégséges időt kell biztosítani számukra a tanúskodással kapcsolatos választások átgondolására. Ahhoz, hogy a gyermekek bizalmas kapcsolatot építsenek a szakemberekkel, és hogy biztonságban érezzék magukat, időre van szükségük. Idegenrendészeti helyzetükre vonatkozó meghallgatásukat nem szabad rögtön érkezésük után, illetve közvetlenül azután lefolytatni, hogy megállapították, hogy emberkereskedelem áldozatai.

C3. 3. Az emberkereskedelem áldozataivá vált hozzátartozóitól elszakított gyermekeket nem szabad csupán a támogatás passzív elfogadónak tekinteni. Meg kell hallgatni véleményüket és kívánságaikat, és azokat figyelembe kell venni az őket érintő döntések meghozatalakor, ez ugyanis segíteni fogja rehabilitációjukat. Az általuk értett nyelven fel kell őket világosítani az eljárások részleteiről és lehetséges következményeiről.

- * CRC, 34. cikk: Az államok megvédik a gyermeket a szexuális bántalmazástól és a kizsákmányolás bármely formájától.
- * CRC, 35. cikk: Az államok megtesznek minden lehetséges intézkedést a gyermekek bármely célú és formájú elrablásának, adásvételének és kereskedelmének megelőzése érdekében.
- * CRC, 36. cikk: Az államok megvédik a gyermeket a jólét szempontjából káros kizsákmányolástól.

- * CRC, 37. cikk
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 23., 24. cikk.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 50-53. cikk: A hozzátartozóitól elszakított gyermekek különösképpen ki vannak téve annak, hogy emberkereskedelem áldozataivá váljanak, ezért az államok hozzanak intézkedéseket az emberkereskedelem illetve viszontkereskedelem visszaszorítása érdekében. Emberkereskedelem áldozataivá vált gyermekeket nem szabad bűnözőként kezelni és nem szabad őket visszaküldeni származási országukba kivéve, ha ez a gyermek mindenképp felett álló érdekeit szolgálja.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 95. cikk.

D. A PÉLDAÉRTÉKŰ GYAKORLAT

I. szakasz – Érkezés, fogadás, átmeneti gondoskodás

D1. Hozzáférés az állam területéhez

D1.1. A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek az országba történő belépését soha nem szabad megtagadni, visszairányítása tilos mielőtt az illetékes hatóságok meg nem határozzák mindenek felett álló érdekeit és védelmi szükségleteiket. Nem szabad őt idegenrendészeti okból fogva tartani, illetve ilyen okból a belépéskor részletes meghallgatásnak vagy életkor meghatározásnak alávetni (lásd D.5.). A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek a lehető legrövidebb időt töltsék a belépési helyen, ahol csupán az a fontos, hogy előzetesen megállapítsák személyazonosságukat, valamint a megfelelő szervhez irányítsák őket azonnali gondoskodás érdekében. Ha a személyazonosság megállapítása érdekében további eljárások szükségesek, a gyermeknek az országba bebocsátást kell nyernie mialatt az eljárások folynak.

D1. 2. A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek nem szabad megtiltani az országba való újbóli belépést.

- * CRC, 6. cikk (1): Minden gyermek alapvető joga az élethez való jog.
- * CRC, 37. cikk (b): A gyermeket nem szabad önkényesen vagy jogellenesen megfosztani szabadságától; a fogva tartás csak végső eszközként alkalmazható, ilyen esetben a szabadságától megfosztott gyermeket el kell különíteni a felnőttektől.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 20. cikk.
- * UNHCR Irányelvek, 4.1. cikk.

D.2. Azonosítás

Az országba történő beléptetéskor a határőrségnek illetve idegenrendészeti hatóságnak gondoskodnia kell olyan eljárásról, amely lehetővé teszi a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek azonosítását, illetve átírányítását gyermekjóléti

hivatalokhoz. Felnőtt kíséreléssel érkező gyermeknél meg kell állapítani, hogy milyen természetű a gyermek és a kísérő közötti kapcsolat, annak tisztázása érdekében, hogy a felnőtt a gyermek elsődleges gondviselője-e vagy sem. Miután számos, a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek lép be az országba anélkül, hogy ilyen minőségét felismernék, elengedhetetlen, hogy a szervezetek és szakemberek megosszák egymással a rendelkezésükre álló információkat, így biztosítva az azonosítást és megfelelő védelem nyújtását.

Egyes gyermekek az országba történő belépést követően szakadnak el hozzátartozóiktól, például a család felbomlása vagy a gondviselő távozása miatt. A gyermekek téves információt adhatnak a hatóságoknak félreértések vagy kényszer hatására vagy pedig azért, mert nincs birtokukban a megfelelő információ. Az idegenrendészeti és menekültügyi hatóságnak biztosítania kell, hogy bármely, elszakadásból származó állapotváltozást megfelelően figyelembe vegyenek az eljárásban, amennyiben a gyermek bármilyen okból kifolyólag az országba való belépés után szakad el a családjától.

- * CRC, 8. cikk.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 31. cikk (1): A gyermek azonosításának elsőbbséget kell élveznie attól a pillanattól, hogy jelenléte ismertté válik a hatóságok számára.
- * UNHCR Irányelvek, 5.1.-5.3. pontok és II. sz. Függelék.

D3. Gyám kirendelése

D3. 1. Felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek számára, ilyenként történt azonosítását követően, illetve azután, hogy a gyermek egyéni kérelmet nyújtott be, haladéktalanul gyámot kell kirendelni, aki hosszú távon a gyermek tanácsadója és védelmezője lesz, függetlenül attól, hogy a hatóságok további életkormeghatározást tartanak szükségesnek. A kijelölt személlyel konzultálni kell, informálni kell őt minden intézkedésről, amelyet a gyermekkel kapcsolatban hoznak. Amennyiben a gyermek, életkorától és érettségétől függően beleegyezik, a kirendelt személynek felhatalmazása lesz arra, hogy a gyermeket minden tervezési és döntéshozatali szakaszban képviselje. A kirendelt személy felelőssége a következő feladatok ellátása:

- ▶ biztosítsa azt, hogy minden döntést a gyermek mindenek felett álló érdekének szem előtt tartásával hoznak meg,
- ▶ biztosítsa azt, hogy a gyermek nézeteit és véleményét figyelembe veszik az őt érintő döntések meghozatalakor,
- ▶ biztosítsa, hogy a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek megfelelő gondoskodásban, elhelyezésben, oktatásban, nyelvi segítségben és egészségügyi ellátásban részesül, valamint lehetősége van vallása gyakorlására,
- ▶ biztosítsa, hogy a menedékjogi illetve idegenrendészeti eljárásban és a tartós megoldás azonosításában megfelelő jogi képviselőhez jusson,
- ▶ tárja fel a család felkutatásának és egyesítésének lehetőségét a gyermek segítségével,
- ▶ segítse a gyermeket a családjával történő kapcsolattartásban,
- ▶ járuljon hozzá a gyermek mindenek felett álló érdekeit szolgáló, hosszú távú megoldás kidolgozásához,
- ▶ létesítsen kapcsolatot a gyermek és azon szervezetek között, amelyek szolgáltatást nyújthatnak a gyermek számára,
- ▶ lépjen kapcsolatba a gyermek informális baráti körével,
- ▶ adjon tanácsot a gyerekeknek, illetve konzultáljon vele,
- ▶ szükség esetén képviselje a gyermek érdekeit.

D3. 2. Gyámot arra az időszakra kell kinevezni, ameddig a tartós megoldásokat azonosítják és gyakorlatba ültetik. Ez tovább tarthat, mint a gyermek 18. születésnapja. Abban az esetben, ha a tartós megoldás még a gyermek 18. életévének betöltése előtt megvalósul, meg kell fontolni, hogy a gyámságot kiterjesztik-e a gyermek 18. születésnapjáig szükség esetén.

D3. 3. A gyám kirendelése nem lehet kevésbé előnyös ilyen esetben, mint a létező nemzeti adminisztratív illetve jogi eljárás, amely által állampolgár gyermekek számára gyámot rendelnek ki. A fenti feladatokat ellátó személyt lehetőség szerint a releváns, különleges ismerettel bíró szakemberek közül kell kiválasztani. Ahhoz azonban, hogy hatékonyan működjön, megfelelő gyermekvédelmi gyakorlattal kell rendelkeznie, és értenie kell a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek migrációjának körülményeit. Gyermekvédelmi szakértelem mellett, az elszakított gyermek speciális és kulturális szükségleteivel is tisztában kell lennie. Folyamatos képzésben, szakmai támogatásban kell részesülnie, a rendőrségnek pedig el kell

végeznie biztonsági ellenőrzését. A gyám nem lehet olyan pozícióban, amely érdekellentétet generálhat a gyermek mindenek felett álló érdekeivel.

- * CRC, 12. cikk.
- * CRC, 18. cikk (2): Az államok nyújtsanak segítséget a gyám/gondnok gyermek-nevelési feladatainak ellátásához.
- * CRC, 20. cikk (1): A családjától megfosztott gyermeknek joga van különleges védelemre és segítségre.
- * CRC, 20. cikk (3): A családjától megfosztott gyermeknek nyújtott gondoskodás legyen figyelemmel a gyermek etnikai, vallási, kulturális és nyelvi hátterére.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 21., 24. cikk.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 33-38. cikk: Az államok nevezzenek ki gyámot vagy tanácsadót mihelyest a hozzátartozóitól elszakított gyermeket ilyenként azonosítják.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 95. cikk.
- * UNHCR Irányelvek, 5.7. cikk.

D4. Nyilvántartásba vétel és dokumentáció

D4. 1. A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek hosszú távú érdekeinek védelméhez elengedhetetlen az ő nyilvántartásba vétele és a megfelelő dokumentáció készítése. Ezt gyermekbarát meghallgatási eljárás során kell végrehajtani. Az idegenrendészeti és a határőr hatóságok munkatársai által lefolytatott első meghallgatásoknak a gyermek alapvető azonosító adatainak összegyűjtésére kell korlátozódnuk. Az idegenrendészeti hatóságok által folytatott meghallgatásokat mindig jogi képviselő, gyám – vagy ha a gyermek úgy akarja –, más meghatalmazott személy, például szociális munkás vagy rokon jelenlétében kell lefolytatni.

D4. 2. Az azonosítás pillanatától a tartós megoldás gyakorlatba ültetéséig a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek legálisan tartózkodik a befogadó országban.

D4. 3. Az illetékes gyermekjóléti hatóság illetve más kompetens szervezet, amely gyermekekkel foglalkozik, készítsen teljes körű szociális esetleírást valamennyi rendelkezésre álló információforrást figyelembe véve. Az esetleírásban szerepeljen:

- ▶ információk a családról (a származási országban és máshol),
- ▶ információk olyan személyekről, akik bár nem családtagok, de fontosak a gyermek számára,
- ▶ a gyermek megtalálásának, azonosításának körülményei,
- ▶ a gyermeknek a családtól való elszakadására vonatkozó információk,
- ▶ információk a gyermek életéről az elszakadás előtt, illetve attól kezdve,
- ▶ a gyermek fizikai állapota, egészségügyi és orvosi előzmények,
- ▶ tanulási háttér (formális és informális),
- ▶ vallási, kulturális illetve nyelvi háttér,
- ▶ jelenlegi gondozási intézkedések/keretek,
- ▶ a gyermek kívánságai és tervei a jövőre nézve,
- ▶ előzetes vizsgálat a gyermek mentális és érzelmi fejlettségéről és érettségéről.

D4. 4. A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek meghallgatásában résztvevő valamennyi személy rendelkezzen idevágó képzettséggel és szaktudással.

* CRC, 8. cikk.

* 6. sz. Általános Észrevételek, 31. cikk (ii): Azonnali regisztráció és kezdeti meghallgatás, hogy az életrajzi adatok és a szociális történet alapján meghatározzák a gyermek személyazonosságát.

* 6. sz. Általános Észrevételek, 95. cikk.

* 6. sz. Általános Észrevételek, 99. cikk: Információgyűjtést szolgáló integrált rendszer kialakítása a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekekre vonatkozólag a hatékony szakpolitikák kifejlesztésének előfeltétele.

* 6. sz. Általános Észrevételek, 100. cikk: Körvonalazza azokat az adatokat, amelyeket a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekekre vonatkozólag gyűjteni kell.

* UNHCR Irányelvek, 5. 6., 5. 8.-5. 10. pontok.

D5. Az életkor meghatározása

D5. 1. Az életkor meghatározása ne legyen rutinszerű. Meghatározása csak kivételesen, végszükség esetén történjen, akkor, ha komoly kétségek merülnek fel, és más megközelítés, például meghallgatás vagy iratokból kigyűjtött információ nem segít hozzá az adott személy életkorának megállapításához. Amennyiben az életkor meghatározása elkerülhetetlen, meg kell szerezni az érintett beleegyezését. Az eljárásnak több szakterületre ki kell terjednie, független, olyan szakembereknek kell végezniük, akik megfelelő tapasztalattal rendelkeznek és ismerik a gyermek etnikai és kulturális hátterét. Az életkor meghatározása fizikai, fejlettségi, pszichikai és kulturális tényezőket foglal magában. Fontos tudni, hogy az életkor meghatározása nem egzakt tudomány, jelentős a hibalehetőség, így az eredmény megítélésekor széles körű méltányosság alkalmazásának van helye. Az életkor meghatározásakor kétség esetén a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek javára kell dönten. A vizsgálat nem történhet kényszerrel, illetve a gyermek kultúrkörében elfogadhatatlan módon. Mindig a legkevésbé drasztikus vizsgálati módszert kell alkalmazni és minden körülmények között tiszteletben kell tartani az érintett emberi méltóságát. Különös gondot kell fordítani arra, hogy az eljárás nemi szempontból megfelelő legyen. Lehetőséget kell biztosítani egy független gyámnak arra, hogy figyelemmel kísérje az eljárást és a vizsgált személy kérésére jelen legyen az eljárás során.

D5. 2. Az érintettnek el kell magyarázni az eljárást, az eredményt és a következményeket olyan nyelven, amelyet ért. Az eredményt írásban is be kell mutatni. Lehetővé kell tenni a döntés elleni fellebezést és ehhez segítséget kell nyújtani.

D5. 3. Kétség esetén a magát 18 év alattinak valló személyt ellenkező bizonyításig ilyennek kell tekinteni. Az érintett személy elutasíthatja azt, hogy alávesse magát az életkor meghatározásnak, amennyiben az eljárás sértené emberi méltóságát, vagy amennyiben az mentális illetve fizikai egészségére káros lenne. Az eljárás így módon történő elutasítása nem befolyásolhatja az életkor megítélését vagy a védelmi kérelem eredményét.

- * 6. sz. Általános Észrevételek, 31. cikk (i): Az életkormeghatározás legyen biztonságos, gyermekbarát és tartsa szem előtt a nemi megfontolásokat, kétség esetén pedig a gyermek javára kell dönten.

* 6. sz. Általános Észrevételek, 95. cikk.

* UNHCR Irányelvek, 5. 11. pont.

D6. A fogva tartás alóli kivétel

D6. 1. A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermeket nem szabad idegenrendészeti okból fogva tartani, ideértve a határon, nemzetközi területen, büntetés-végrehajtási intézetben, börtönben, rendőrségi vagy egyéb fogdán és a fiatalkorúak fogva tartására szolgáló különleges intézményben való elhelyezést is. Amennyiben a gyermek mindenképp felett álló érdekeit figyelembe véve szükséges a zárt központban való elhelyezése, bírósági felülvizsgálatot kell biztosítani.

D6. 2. Az állampolgár gyermekre vonatkozó bírósági eljárásokat, standardokat, garanciákat kell alkalmazni abban az esetben, ha a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermeket nem idegenrendészeti okból tartják fogva, beleértve ebbe a fogvatartási döntés felülvizsgálatára és fellebbezésére vonatkozó szabályokat is. A fogva tartásról szóló döntést a gyermek egyéni körülményei alapján kell meghozni függetlenül a gyermek idegenrendészeti státuszától. Figyelembe kell venni például, hogy a gyermek elkövetett-e valamilyen súlyos cselekményt, vagy van-e olyan komoly mentális problémája, amely szükségessé teszi a speciális intézetben való gyógykezelést, stb. Fogva tartás csak legvégső esetben alkalmazható és csak a legrövidebb ideig.

* CRC, 22. cikk (2).

* CRC, 37. cikk (a): A gyermeket nem szabad kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódnak alávetni.

* CRC, 37. cikk (b).

* 6. sz. Általános Észrevételek, 61-63. cikk: Az általános szabály értelmében a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermeket nem szabad fogva tartani. Az illegális határátlépés indokolható általános jogi alapelvekkel, amikor az ilyen határátlépés az egyetlen módja annak, hogy a gyermek alapvető emberi jogai ne sérüljenek. A mindenképp felett álló érdek elv alapján kell meghatározni a fogva tartási körülményeket.

- * UNHCR Irányelvek, 7.6.-7.7. pontok.

D7. A család felkutatása és kapcsolattartás

A szülők és a család felkutatását a lehető legkorábban meg kell kezdeni, de csak abban az esetben és úgy, hogy az ne veszélyeztesse a gyermeket vagy a gyermek családtagjait a származási országban. A kutatás csak bizalmas/titkos körülmények között történhet. A felkutatásban résztvevő szervezetek és országok működjenek együtt az ENSZ intézményeivel, a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságával és a Nemzetközi Szociális Szolgálattal (International Social Services) és más jelentős gyermekvédelmi hatóságokkal. A felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermeket megfelelően kell tájékoztatni, véleményét ki kell kérni, és azt figyelembe kell venni az eljárás során. A gyermek döntse el, hogy a felkutatás eredményét kivel szeretné megosztani, akarata ellenére nem szabad ezeket az információkat kiszolgáltatni. A gyermek jólétéért felelős személyek megfelelő módon segítsék elő a gyermek és a család közötti rendszeres kapcsolattartást.

- * CRC, 9. cikk (3): A szüleitől elszakított gyermek jogosult a szüleivel való kapcsolattartásra.
- * CRC, 10. cikk (1): A családegyesítési kérelmekkel „pozitív szellemben, humánusan és kellő gondossággal” kell foglalkozni.
- * CRC, 10. cikk (2): Az olyan gyermeknek, akinek szülei más országban tartózkodnak, joga van a szüleivel való rendszeres kapcsolattartásra.
- * CRC, 22. cikk (2).
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 80. cikk: A család felkutatása a tartós megoldás elengedhetetlen része, ezért prioritásként kell kezelni, kivéve, ha a gyermek mindenek felett álló érdeke nem ezt kívánja vagy veszélyeztetné azokat, akiknek a felkutatásáról van szó.
- * UNHCR Irányelvek, 5. 17. pont.

D8. Átmeneti gondoskodás

D8. 1. Elhelyezés

D8. 1. 1. A felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermek számára a megérkezését illetve az ilyenként történt azonosítását követő legrövidebb időn belül megfelelő elhelyezést kell biztosítani.

A szolgáltatók készítsenek elő és alkalmazzanak megfelelő ellátási standardokat. Amennyiben nem nyilvánvaló, hogy melyik iroda vagy helyi adminisztratív szervezet felelős a gondoskodásért, egyik fél sem utasíthatja el a gondoskodást, ameddig nem biztosította azt, hogy a másik fél gondoskodni fog a gyermekről. Minden felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermek számára lehetővé kell tenni, hogy családnál legyen elhelyezve, amennyiben ez szolgálja a gyermek mindenképp felett álló érdekét. A gyermekvédelemmel foglalkozó állami szakszolgálatok gondosan mérjék fel a szükségleteket, és próbálják a gondoskodásban a változtatásokat a minimálisra szorítani. A gondozási formát rendszeresen felül kell vizsgálni. A testvéreket együtt kell elhelyezni, amennyiben ez szolgálja a gyermekek mindenképp felett álló érdekét. Amennyiben a gyermekek rokonokkal laknak, vagy náluk kerülnek elhelyezésre, vizsgálni kell, hogy a rokonok alkalmasak-e megfelelő gondoskodást biztosítani, és biztonsági ellenőrzésnek kell őket alávetni. A 16 év feletti, felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermeket nem szabad de facto felnőttként kezelni, és egyedül, felnőtt segítség nélkül kollégiumban, vagy befogadó állomáson elhelyezni.

D8. 1. 2. Függetlenül attól, hogy állami gondozásba kerülnek, vagy az állami ellátáson kívül kerülnek elhelyezésre, a felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermekekről olyan szakembereknek kell gondoskodniuk, akik tisztában vannak a kulturális, nyelvi és vallási szükségleteikkel, és ismerik a felnőtt hozzátartozótól elszakított menedékkérő vagy migráns gyermekekre hatást gyakorló más tényezőket. A szociális munkásoknak segíteniük kell a gyermeket abban, hogy etnikai közösségével kapcsolatot építsen ki (amennyiben ilyen közösség létezik).

A felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermekekkel foglalkozó szakembereknek tudniuk kell, hogy a gyermeknek joga van a magánélethez, valamint a gyámmal/gondnokkal és/vagy jogi képviselővel, ill. bármely más képviselővel való zavartalan, bizalmas kapcsolattartásra.

D8. 1. 3. Az emberkereskedelem gyermekáldozatait nem szabad azért őrizetben tartani, hogy a velük kereskedőktől és a kizsákmányolástól megvédjék őket. Alternatív biztonsági megoldásokat – például védett házakat – kell kialakítani a gyermekjóléti hatóságokkal közösen.

A befogadó állomásokon dolgozó és a családokat látogató szociális munkások figyelmét garanciális okokból fel kell hívni a gyermekkereskedelemmel kapcsolatos problémákra/kérdésekre (prostitúció, a kizsákmányolás egyéb formái).

- * CRC, 3. cikk (3) és 13. cikk.
- * CRC, 14. cikk: A gyermeknek joga van a gondolat-, lelkiismereti és vallásszabadságra.
- * CRC, 15. cikk: A gyermeknek joga van az egyesülési szabadságra.
- * CRC, 16. cikk.
- * CRC, 19. cikk: Az államok megfelelő intézkedések meghozatalával védelmezzék a gyermeket a fizikai és mentális erőszak minden formájától, a bántalmazástól, az elhanyagolástól, a visszaéléstől és a kizsákmányolástól.
- * CRC, 20. cikk (1), 20. cikk (3) és 25. cikk.
- * CRC, 26. cikk: A gyermeknek joga van a szociális biztonságra és a társadalombiztosítási ellátásokra.
- * CRC, 27. cikk: A gyermeknek joga van a testi, mentális, spirituális, morális és társadalmi fejlettségének megfelelő életkörülményekhez.
- * CRC, 30., 34., 35. és 36. cikk.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 40. cikk: Az elhelyezésnek folytonosságot kell biztosítani a gyermek nevelésében, annak kulturális és nyelvi hátterét figyelembe véve. Az elhelyezés változtatását a minimálisra kell csökkenteni, a testvéreket pedig lehetőség szerint együtt kell elhelyezni. Azok a családok, amelyek élén

gyermek családfő van, kapjanak megfelelő védelmet, a gyermekeket tájékoztatni kell azokról a döntésekről, amelyeket velük kapcsolatban hoznak.

- * 6. sz. Általános Észrevételek, 90. cikk: Amint eldől, hogy a felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermek a közösségben marad, vizsgálni kell, hogy melyek a megfelelő tartós megoldások. A felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermek számára ugyanolyan hozzáférést kell biztosítani a szolgáltatásokhoz, mint amilyen hozzáférése az állampolgár gyermekeknek van.
- * UNHCR Irányelvek, 7.1.-7.5. pontok.

D8. 2. Egészségügyi ellátás

A felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermek számára a befogadó állam gyermekkorú állampolgáraival azonos módon kell biztosítani a megelőző, rehabilitáló és sürgősségi egészségügyi ellátást. Különleges figyelmet kell fordítani azon pszichés és fizikai problémákból adódó szükségletekre, amelyeket a korábbi testi nélkülözés, betegségek, esetleg fogyatékoság, az elszenvedett trauma, veszteség és erőszak, a befogadó illetve tranzit országban elszenvedett faj- és idegengyűlölet okozott. Számos felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermek felépüléséhez nélkülözhetetlen a közvetlen személyes tanácsadás és terápia.

- * CRC, 23. cikk: A fogyatékos gyermeknek joga van különleges gondoskodásra és arra, hogy teljes és tisztességes életet éljen.
- * CRC, 24. cikk
- * CRC, 39. cikk: Az államok intézkedésekkel segítsék elő a gyermekkorú áldozatok testi és szellemi rehabilitációját és a társadalomba való újra-beilleszkedését.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 46-49. cikk: A felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermeknek ugyanolyan hozzáférése legyen az egészségügyi ellátáshoz, mint az állampolgár gyermeknek. Az államok vegyék figyelembe a felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermek sebezhetőségét és ennek hatását a gyermek egészségi állapotára. Rehabilitációt kell biztosítani.

* 6. sz. Általános Észrevételek, 90. cikk.

* UNHCR Irányelvek, 7.9 -7.11. pontok.

D8. 3. Oktatás, nyelv és képzés

A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek számára ugyanolyan hozzáférést kell biztosítani az oktatáshoz, mint a befogadó állam tanköteles gyermekkorú állampolgárainak. Az iskolák rugalmas, pozitív hozzáállására van szükség a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek irányában, valamint nyelvi képzésük terén. Egyéni képzési tervet kell készíteni minden egyes felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek részére és biztosítani kell rendszeres iskolába járásukat. A tanintézmények előzzék meg a tanulók közötti erőszakot és a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek ellen irányuló erőszakoskodást. Kulturális identitásuk megőrzése érdekében a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermeket anyanyelvi oktatásban is kell részesíteni. A felnőtt hozzátartozóitól elszakított fiatalnak lehetővé kell tenni a szakmai képzésbe való bekapcsolódást. Az így szerzett tudás repatriálás esetén életlehetőségeiket javítja.

* CRC, 28. cikk: A gyermeknek joga van az ingyenes és kötelező alapfokú oktatásra. Az államok előmozdítják a középfokú oktatás különböző formáinak kialakítását, és ezeket minden gyermek számára megnyitják, hozzáférhetővé teszik. Az oktatással és a szakképzéssel kapcsolatos tanácsadást minden gyermek és fiatal számára hozzáférhetővé teszik.

* CRC, 29. cikk (1) c): Az oktatás célja többek között, hogy erősítse a gyermek kulturális identitása, anyanyelve és értékei iránti tiszteletet.

* CRC, 30. cikk.

* CRC, 32. cikk: A gyermeket meg kell védeni a gazdasági kizsákmányolástól és a veszélyes munkától.

* 6. sz. Általános Észrevételek, 41. cikk: Az államok biztosítsák az oktatáshoz való hozzáférést a menekülési ciklus minden szakaszában van.

- * 6. sz. Általános Észrevételek, 42. cikk.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 90. cikk.
- * UNHCR Irányelvek, 7.12-7.14. pontok.

D8. 4. Szociális támogatás

D8. 4. 1. Néhány felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermekeknek szüksége lehet szociális és pénzügyi támogatásra. Lehetséges például, hogy bár megszerezték tartózkodási engedélyüket, nem sikerül munkát találniuk vagy pedig tanulni szeretnének, elég nagyok és szeretnének önálló életet élni. Megtörténhet, hogy gyermekjóléti hivatal gondoskodik róluk, de életkoruk lehetővé teszi, hogy állami támogatást kérjenek, a hivatal keresi a lehetőséget, hogy a gondviseléssel járó költségeket fedezze.

D8. 4. 2. A felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermekeknek az állampolgár gyermekkel egyenlő szinten kell biztosítani hozzáférést az állami támogatáshoz illetve lakhatáshoz. A hozzáférésnek meg kell felelnie az életkorra vonatkozó nemzeti szabályozásnak és minden adminisztratív eljárást úgy kell alkalmazni, ahogyan az állampolgár gyermekek esetében is történik. A pénzügyi támogatásnak egyenlő kell lennie azzal a támogatással, amit az állampolgár gyermekek kapnak.

- * CRC, 26. cikk: Minden gyermeknek joga van a szociális biztonsághoz.
- * CRC, 27. cikk: A gyermekeknek olyan életkörülmények között kell élniük, amelyek megfelelnek fizikai, mentális, szellemi, etikai és szociális fejlődésüknek.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 44. cikk: A gyermekek kapjanak anyagi támogatást.
- * UNHCR Irányelvek, 10.9. cikk.

D8. 5. Foglalkoztatás

D8. 5. 1. Miután megkapják a tartózkodási engedélyt illetve más olyan engedélyt, amellyel maradhatnak a fogadó államban, az idősebb felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermekek dolgozhatnak, illetve tanulás helyett az álláskeresést választ-

ják. Azok a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek, akik állást keresnek, részesüljenek karriertanácsadásban és támogatásban a velük foglalkozó szociális munkások illetve gondviselők részéről, hogy átláthassák lehetőségeiket és megértsék a fogadó állam foglalkoztatási körülményeit. Jó lenne, ha álláskeresés előtt minden felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek iránymutatást kapna új helyzetéről és nem rögtön érkezése után lépne a munkapiacra. Gondot kell fordítani arra, hogy ne nehezedjen semmilyen kényszer vagy nyomás a fiatalra a munkát illetően és a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekkel foglalkozóknak biztósítaniuk kell azt, hogy a foglalkoztatási feltételek megfelelőek és a munkakörülmények nem kizsákmányoló jellegűek.

D8. 5. 2. A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek ugyanolyan feltételek mellett kaphatnak hozzáférést a munkaerőpiachoz, mint az állampolgár gyermekek. A hozzáférésnek meg kell felelnie a nemzeti életkorra vonatkozó szabályoknak, minimális fizetési szintnek, egészségügyi és biztonsági szabályzatoknak és bármilyen más szabályozásnak az állam nemzeti jogszabályaiban. A felnőtt hozzátartozóitól elszakított dolgozó gyermekeket be kell jegyezni a megfelelő adminisztratív osztályon és minden adminisztratív eljárást ugyanúgy kell lefolytatni, mint állampolgár gyermekek esetében.

* 6. sz. Általános Észrevételek, 90. cikk.

II. szakasz – Tartós, konkrét és biztonságos megoldások – A mindenek felett álló érdek meghatározása

Olyan eljárások alkalmazására van szükség, amelyek minden egyes felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermek esetén vizsgálják a védelmi (és menekültügyi) szükségletet és a tartós megoldásokat, elsőséget biztosítva a gyermek mindenek felett álló érdekének. Következésképp, minden felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek számára léteznie kell olyan eljárásnak, amely megállapítja az adott gyermek mindenek felett álló érdekét, amely elsődleges szempontként szolgál a védelmi szükséglet és tartós megoldások meghatározásánál. Ez a meghatározás vegye figyelembe gyermek védelemre való rászorultságát, a befogadó államban való maradás illetve a család egyesítés vagy gondviselővel való egyesítés hatását a befogadó államban vagy a származási országban (lásd D15.). Abban az

esetben, ha sor került a menekültügyi eljárásra, annak eredménye határozza majd meg a tartós megoldást. A tartós megoldás nem lesz azonban tartós, ha a gyermek csak 18. életévének betöltéséig maradhat a befogadó államban (lásd D14. 7).

Amikor a tartós megoldás kerül szóba, a mindenek felett álló érdekek meghatározására részletes eljárást kell követni, több hatóság és a gyermek független gyámja/gondviselője közreműködésével, figyelembe véve a gyermek nézeteit.

D9. Hozzáférés a mindenek felett álló érdekek meghatározására szolgáló eljáráshoz

D9. 1. Életkortól függetlenül, nem tagadható meg a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermektől a mindenek felett álló érdekek meghatározására szolgáló eljáráshoz való hozzáférés. A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek számára a menekültügyi eljárás eredménye megkerülhetetlen részét képezi a mindenek felett álló érdekek meghatározásának.

D9. 2. A menekültügyi eljárás során nagykorúvá váló („túlkoros”), felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek továbbra is jogosult mindazokra a különleges eljárásokra, amelyekre a 18 éves kor alattiak. Az államok kerüljék a szükségtelen késedelmet, ami azzal járhat, hogy a gyermek az eljárás ideje alatt nagykorúvá válik.

* CRC, 22. cikk

* UNHCR Irányelvek, 4. 1. pont.

D10. Jogi képviselet és asszisztencia

Minden jogi eljárás során – ide értve a jogorvoslati és felülvizsgálati eljárásokat is – a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermeknek jogi képviseletet kell biztosítani annak érdekében, hogy a képviselő segítse a gyermeket az ügy végigvitelében, valamint a tartós megoldás megvalósításában. A jogi képviselet nem járhat költséggel a gyermekekre nézve, emellett a jogi képviselőnek gyakorlottnak kell lennie a menekültügyek vitelében, a migrációs jogszabályokkal való munkában és az emberkereskedelem áldozatainak védelmét szolgáló eszközökben. A jogi képviselőnek rendelkeznie kell a gyermekkérelmező képviseletéhez szükséges tapasztalattal, ismernie kell az üldözés gyermek-specifikus formáit és a gyermekek kizsákmányolási formáit nemzetközi környezetben.

- * CRC, 12. cikk.
- * CRC, 22. cikk.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 69. cikk: A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermeknek legyen ingyenes hozzáférése a jogi képviselőhöz.
- * UNHCR Irányelvek, 4.2. és 8.3. pontok.

D11. Minimális eljárási garanciák

D11. 1. Gyermek menedékjogi kérelméről olyan hatóság döntsön, amely jártas menedékjogi és minden más, a gyermekek jogaira vonatkozó jogszabály alkalmazásában. Első fokú elutasítást követően biztosítani kell a jogorvoslat (fellebbezés/felülvizsgálat) lehetőségét. A fellebbezés/felülvizsgálati kérelem benyújtására észszerű határidőt kell biztosítani. A gyermek kérelmezők ügyét prioritásként kell kezelni, hogy elkerülhető legyen a gyermek hosszas várakoztatása.

D11. 2. Amennyiben meghallgatásra van szükség, azt gyermekek meghallgatásában képzett személyek folytassák gyermek-barát környezetben, szünetekkel és nem fenyegető légkörben. A gyermeket jogi képviselője kísérfje minden meghallgatásra és amennyiben a gyermek úgy kívánja más fontos személy is jelen lehet, például szociális munkás, rokon, gyám, stb. A meghallgatást írásban kell rögzíteni. A meghallgatás során hozott döntéseket dokumentálni kell, és a gyermek illetve a gyám rendelkezésére kell bocsátani. A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermeknek legyen lehetősége a felnőtttektől eltérő módon tanúskodni. Ezek közé tartozik a szóbeli tanúvallomás, rajzolás, írás, hang- és képrögzített meghallgatások független szakemberek segítségével és video-összeköttetésen keresztüli tanúskodás.

D11. 3. Kívánatos, különösen fiatalabb, illetve fogyatékos vagy pszichés traumán átesett gyermek esetében, hogy független szakértő mérje fel, meg tudja-e fogalmazni a gyermek az üldözéstől való megalapozott félelmét és küzd-e nehézséggel fájdalmas esemény felidézésekor vagy bizalmas információ feltárásakor.

- * CRC, 3. cikk (3).

- * 6. sz. Általános Észrevételek, 71. cikk: A kérelmeket az arra illetékes hatóságok bírálják el.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 95. cikk.
- * UNHCR Irányelvek, 4.2. és 8.4. pontok.

D12. A határozathozatal kritériumai kiskorú kérelme ügyében, valamint a tartós megoldásokra vonatkozóan

D12. 1. Felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermek esetében nem szabad csupán az életkor alapján megvonni vagy megadni a tartózkodási engedélyt. Amikor tartós megoldást keresünk a gyermek mindenek felett álló érdeke az elsődleges szempont. Ezen belül kiemelt figyelmet kell szentelni a gyermek családegyesítéshez való jogának. A hatóságok különösen figyeljenek:

- ▶ a gyermek életkorára, mentális és egyéb fejlettségi szintjére,
- ▶ annak lehetőségére, hogy a gyermekek félelmeiket a felnőttektől eltérően fejezhetik ki,
- ▶ arra, hogy a gyermeknek minden valószínűség szerint korlátozott ismeretei vannak a hazájában uralkodó állapotokról,
- ▶ az üldözés gyermek-specifikus formáira, többek között, de nem kizárólag: a gyermekkatonák besorozására; a prostitúció céljából folytatott emberkereskedelemre; a szexuális kizsákmányolásra; a női nemi csonkításra és a kényszermunkára,
- ▶ a gyermek családjának helyzetére a származási országban és a szülők kívánására, akik esetleg azért küldték el a gyermeket, hogy így védelmezzék meg,
- ▶ arra a tényre, hogy bizonyos ártó cselekmények felnőttek esetében alkalmazva zaklatásnak vagy diszkriminációnak minősülnek, gyermekek esetében azonban üldözésnek tekintendőek.

D12. 2. Ennél fogva gyermekek kérelmének vizsgálatakor nagyobb figyelmet szükséges fordítani az objektív tényezőkre és e tényezők alapján meghatározni, megalapozott lehet-e a gyermek félelme. A nemzetközi védelem szükségességének meghatározásakor liberális szellemben kell alkalmazni annak elvét, hogy amennyiben kétség merül fel, a gyermek javára kell dönten.

- * CRC, 3., 12., 22., 32., 34., 35., 36. és 37. cikkek.
- * CRC, 38. cikk: Az államok biztosítják, hogy 15 év alatti gyermekek fegyveres konfliktusban közvetlenül nem vesznek részt.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 72. cikk: Az értékelésnek tartalmaznia kell a gyermek által bemutatott tények egyedi kombinációjának esetenkénti vizsgálatát.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 74. cikk: Menedékkérelmek vizsgálatakor az államok vegyék figyelembe a gyermekek egyéni motivációját és az üldöztetés formáját.
- * UNHCR Irányelvek, 8.6-8.10, 9.7. és 10.4. pontok.

A mindenek felett álló érdek meghatározását követően a tartós megoldások a következők lehetnek: a gyermeket egyesítik a családjával a befogadó országban, vagy a származási országban, avagy egy harmadik országban, a gyermek a befogadó államban marad családtagok gondviselése nélkül, illetve kivételesen a gyermek visszatér származási országába, ahol családon kívüli személyek gondoskodnak majd róla. A D13. és D15. pontok tartalmazzák azokat a garanciákat, amelyeket biztosítani kell családdegyesítés illetve a származási országba való visszatérés esetében.

D13. Családdegyesítés

D13. 1. Bármely felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermek esetében az államok pozitívan és proaktívan könnyítsék meg a gyermeknek a családjával való egyesítését abban az országban, amelyben a gyermek mindenek felett álló érdekei érvényesülni tudnak.

D13. 2. Amennyiben eldől, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekeinek az a megfelelő, ha a családdegyesítésre a befogadó államban kerül sor, a gyermek családtagjainak belépési és tartózkodási engedélyt kell adni. Gyermek vagy szülő ilyen kérelmét pozitívan, humánusan és soron kívül kell kezelni.

D13. 3. Amennyiben a családdegyesítésre a gyermek származási országában vagy egy harmadik országban kerül sor, az egyesítésnek meg kell felelnie a D15. pontban foglalt garanciáknak.

Amennyiben a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermeknek van családtagja harmadik országban, és mind a kiskorú, mind pedig a családtag abban az országban szeretné a családegyesítést, a gyermekvédelmi hatóságnak körültekintően meg kell vizsgálnia, hogy a családtag alkalmas-e a gyermekről való gondoskodásra.

- * CRC, 10. cikk (1).
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 81. cikk: Minden erőfeszítést meg kell tenni annak érdekében, hogy a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermeket visszaküldjék szüleihez kivéve, ha a további szeparálás a gyermek mindenek felett álló érdekeit tekintve szükséges.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 83. cikk: Humánusan és gyorsan kell intézni a gyermek kérelmét, hogy szülei beléphessenek az országba családegyesítés céljából.
- * UNHCR Irányelvek, 5.5, 10.5 és 10.11. pontok.

D14. A befogadó vagy menedéket nyújtó országban maradás és beilleszkedés

D14. 1. A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermeknek meg kell engedni, hogy a befogadó országban maradjon, amennyiben mindenek felett álló érdeke úgy kívánja. Ez kiváltképp akkor valószínű, ha a következő feltételek teljesülnek:

- ▶ menekültként van elismerve vagy menedékjogot kap, illetve a nemzetközi védelem más formájában részesül,
- ▶ humanitárius, orvosi okokból vagy méltányosságból kap engedélyt a maradásra,
- ▶ emberkereskedelem áldozata, és nem biztonságos a származási országba való visszatérés;
- ▶ a származási országba való visszatérés nem biztonságos fegyveres harcok, lázadás, polgári zavargások miatt,
- ▶ a gyermek szülei illetve gondviselői nem képesek konkrét és biztonságos védelmet biztosítani, vagy nem lehet őket felkutatni, és nem lehetséges más előző jogi vagy szokásjogon alapuló gondviselő azonosítása a származási országban.

D14. 2. Amennyiben a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek maradása lehetővé válik, a gyermekjóléti szolgálatok gondosan mérjék fel a gyermek hely-

zetét, figyelembe véve életkorát, nemét, vallását, kultúráját és nyelvi hátterét, a gondozási előzményeket, mentális és testi egészségét, iskolázottságát és a család származási országbeli helyzetét. A gyermekkel konzultálva meg kell szervezni a közösségben történő hosszú távú elhelyezését, amely természetesen lehet az átmeneti gondoskodás meghosszabbítása. Általánosságban kívánatos, hogy a 16 éven aluli gyermeket a saját kultúrájához tartozó nevelőcsaládnál helyezték el. Idősebb gyermekek számára előnyösebb lehet a kisebb csoportnak otthont adó környezetet, amelyben az ott lakók kulturális igényei iránt fogékony felnőttek dolgoznak.

D14. 3. A testvéreket általában együtt kell elhelyezni, kivéve, ha ennek ellenkezőjét kéri, vagy ha nem ez szolgálja az érintett gyermekek mindenek felett álló érdekét. Amennyiben több testvér lakik együtt, és a legidősebb vállalja a többiekért való felelősséget, őt különleges támogatásban és tanácsadásban kell részesíteni.

D14. 4. Az örökbefogadás rendkívül ritkán – ha egyáltalán – jelent megoldást a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek számára. Mielőtt a hatóság megvizsgálná, hogy az örökbefogadás lehetséges vagy kívánatos-e, elengedhetetlen, hogy egy erre hivatott szervezet tüzetesen megvizsgálja a gyermek családjának származási országbeli körülményeit. A nemzetközi magánjoggal foglalkozó Hágai Konferencia ajánlása egyértelmű eljárási szabályokat fogalmaz meg.

D14. 5. A felnőtt hozzátartozóitól elszakított hontalan gyermeket segíteni kell abban, hogy állampolgárságot szerezzen.

D14. 6. A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek oktatáshoz, képzéshez, egészségügyi ellátáshoz, nyelvi támogatáshoz, szociális asszisztenciájához és a D8. 5. pontban foglaltak szerinti foglalkoztatáshoz való jogát a befogadó ország gyermekkorú állampolgáraival azonos módon, az ország jogszabályainak megfelelően kell biztosítani.

D14. 7. Az ideiglenes tartózkodás nem hosszú távú megoldás és nem szabad pusztán adminisztratív válaszként alkalmazni, amely hirtelen megszűnik, amint a gyermek betölti 18. életévét. A tartós megoldás meghatározását azonnal kell kezdeményezni. Azokat a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekeket, akik hu-

manitárius okok miatt vagy méltányosságból maradhatnak avagy más, olyan ideiglenes státust kaptak, amely 18 éves korukban megszűnik, nagykorúságuk elérése után nagylelkűen és veszélyeztetett helyzetükre figyelemmel kell kezelni. Nem részesülhetnek alacsonyabb szintű elbánásban, mint a befogadó ország gyermekkorú állampolgárai és olyan program keretein belül kell támogatni őket, amely segít nekik a független élethez való átmenetben.

- * CRC, 2., 3., 13., 14., 15., 16., 19., 20., 23-28., 29(1c), 30 és 39. cikk.
- * CRC, 7. cikk (1): A gyermeknek joga van ahhoz, hogy állampolgárságot szerezzen.
- * CRC, 21. cikk: Az államok közötti örökbefogadással kapcsolatos állami kötelezettségekről
- * CRC, 31. cikk: A részes államok elismerik a gyermeknek a pihenéshez és a szabadidő eltöltéséhez, a korának megfelelő játékhoz és szórakoztató tevékenységekhez való jogát, azt, hogy szabadon részt vehessen a kulturális és művészeti életben. A részes államok tiszteletben tartják és elősegítik a gyermek teljes körű részvételi jogát a kulturális és művészeti életben, és előmozdítják, az egyenlőség feltételeinek biztosítása mellett, a gyermek számára alkalmas szabadidő-intézmények, szórakoztató, művészeti és kulturális tevékenységek megszervezését.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 77. cikk: A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek részesülhetnek a rendelkezésre álló kiegészítő védelemben.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 82. cikk: A családegyesítés a származási országban nem felel meg a gyermek mindenképp felett álló érdekeinek, amennyiben valószínű a kockázata annak, hogy a visszaküldés veszélybe sodorja a gyermek alapvető emberi jogait.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 89. cikk: Az integráció az elsődleges lehetőség, amennyiben a visszaküldés nem lehetséges. Az integrációnak biztos jogi státuszon kell alapulnia.

* 6. sz. Általános Észrevételek, 91. cikk: A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek örökbefogadása csak akkor lehetséges, ha a gyermek örökbeadható. Az örökbefogadást nem lehet sürgetni, az örökbefogadás a gyermek mindenek felett álló érdekében történjen a releváns jogszabályok értelmében, meg kell hallgatni a gyermek véleményét és elsősorban rokonainak kell megkísérelni örökbe adni, azok tartózkodási országában. Nem lehet örökbeadni, ameddig minden lehetséges lépés meg nem történt a gyermek szüleinek vagy más családtagjainak felkutatása érdekében, és meg nem állapították azt, hogy nem valószínűsíthető a gyermek családjának megtalálása, továbbá akkor sem lehet örökbe adni, ha a gyermek az örökbefogadást nem akarja vagy lehetőség van az önkéntes hazatérésre biztonságos és az emberi méltóságot tiszteletben tartó körülmények között.

* UNHCR Irányelvek, 9.1. és 9.4., 10.2-10.4. és 10.6-10.10. pont.

D15. Visszatérés a származási országba, áttelepítés harmadik országba

D15. 1. Amennyiben a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek visszaküldéséről illetve áttelepítéséről valamilyen visszaküldési, visszafogadási illetve áttelepítési megállapodás, egyezmény vagy direktíva alapján (például a Dublin Rendelet) döntés születik, lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy megállapítsák, hogy a döntés a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja-e. A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermeket nem szabad csak azért visszaküldeni vagy áttelepíteni, mert nincs legális tartózkodási engedélye a befogadó államban, vagy azért, mert egy adminisztratív visszaküldési, áttelepítési, visszafogadási eljárás folyik. A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermeket csak akkor szabad visszaküldeni származási országába vagy áttelepíteni harmadik országba, ha azt a gyermek mindenek felett álló érdeke kívánja.

D15. 2. Az a legjobb, ha mind a visszatérés, mind az áttelepítés önkéntességen alapul. A gyermeket az eljárás minden szakaszában, minden részletre kiterjedően tájékoztatni kell, ki kell kérni a véleményét, és azt figyelembe kell venni. A származási országától távol töltött idő tartama és a gyermek életkora lényeges megfontolást igénylő tényező ebben a folyamatban.

D15. 3. Mielőtt a gyermek visszatér származási országába vagy áttelepítik egy harmadik országba, meg kell vizsgálni a gyermek mindenek felett álló érdekét. Ennek

a meghatározásnak több szakterületre ki kell terjednie és kompetens szervezetek tegyék meg. Az alábbi feltételeknek/körülményeknek kell teljesülniük:

- ▶ körütekintő felmérés készül arról, hogy biztonságos-e a gyermek visszatérése a származási országába, figyelemmel az üldözés, a fegyveres konfliktusba kerülés, az erőszak és a zaklatás, valamint a kizsákmányolás veszélyére;
- ▶ a gyermek befogadó országbeli gondviselője, gyámja/gondnoka egyetért azzal, hogy a visszatérés a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja;
- ▶ körütekintő felmérés készül a gyermek származási országbeli családi helyzetéről. A szülők illetve gondviselők igazolják személyazonosságukat és meg kell vizsgálni, hogy a gyermek családjá (szülők vagy más családtagok) mennyire akarja vagy képes a megfelelő gondoskodást biztosítani;
- ▶ körütekintő felmérés készült az élelmiszerhez, lakáshoz, egészségügyi ellátáshoz, oktatáshoz, szakképzéshez és álláshoz jutás lehetőségeiről a származási országban illetve az áttelepítésre javasolt államban;
- ▶ a gyermek szülei, rokonai, más felnőtt gondozó vagy állami gyermekjóléti szolgálat vállalja, hogy a gyermek származási országba történő visszatérését követően azonnali és tartós gondoskodást nyújt neki;
- ▶ a család véleményét a gyermek visszatéréseivel kapcsolatban ki kell kérni, és figyelembe kell venni;
- ▶ a gyermeket az eljárás minden szakaszában teljes körűen tájékoztatják és megfelelő támogatásban, valamint tanácsadásban részesítik, és a gyermek visszatéréssel kapcsolatos véleményét életkorának és érettségének megfelelően figyelembe veszik;
- ▶ a visszatérést megelőzően kapcsolatot hoznak létre a gyermek és családja között;
- ▶ visszailleszkedési tervet dolgoznak ki együttműködve a származási vagy áttelepítési ország gyermekvédelmi szervezeteivel.

D15. 4. Emberkereskedelem gyermekáldozatait soha nem szabad visszaküldeni a származási országukba családi viszonyaik, ill. a megtorlás vagy az emberkereskedelem ismételt veszélyének előzetes, minden részletre kiterjedő vizsgálata nélkül. Ily módon lehet csak biztosítani, hogy a gyermek biztonságos környezetbe térjen vissza. Külön figyelmet kell fordítani arra, hogy az emberkereskedelem áldozataivá vált gyermekek, különösen akiket a szex-iparban dolgoztattak, származási országukban, illetve egy harmadik országban a stigmatizálás és társadalmi kirekesztés kockázatának lehetnek kitéve.

D15. 5. Ha a gyermek mindenképp felett álló érdekének vizsgálata azt kívánja, hogy a gyermeket visszaküldjék vagy áttelepítsék, visszatérése során megfelelő kíséretet – például egy gondviselő vagy szociális munkás személyében, akiben megbízik – kell kapnia. Létre kell hozni olyan monitorozó eszközöket, amelyek segítségével a gyermek jóléte nyomon követhető.

D15. 6. A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek számára, az intézményben való elhelyezés a legkevésbé kívánt megoldás, az ugyanis nem tükrözi azokat a normális körülményeket, amelyek között a gyermeknek fel kell nőnie. Származási illetve harmadik országbeli nevelőintézetbe való visszatérésre csak akkor kerüljön sor, ha ez egy meghatározott családgyógyítási program ideiglenes része és amennyiben a gyermek egyéni érdekei ezt kívánják. A gyermek szüleinek és gondviselőinek azonosítaniuk kell magukat és garanciát kell adniuk arra, hogy a gyermek biztonságban és védelem alatt lesz. Létre kell hozni olyan eszközöket, amelyek segítségével a gyermek jóléte nyomon követhető.

D15. 7. Azokat a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekeket, akik kiskorúként érkeztek, de már elérték a 18 éves kort, és nem jogosultak tovább a befogadó országban maradni, veszélyeztettként kell kezelni, és vizsgálni kell, milyen feltételek megléte szükséges az eredményes újra-integrálásukhoz a származási országban vagy áttelepítésükhöz harmadik országba.

D15. 8. Felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekeket soha nem szabad tranzit-államokba visszaküldeni kivéve, ha körültekintő értékelés történt a visszaküldés hatásairól a gyermekre nézve és nyilvánvaló, hogy a visszaküldés a gyermek mindenképp felett álló érdekét szolgálja. Nem szabad kitenni a gyereket annak, hogy visszaküldjék egy olyan országba, ahol üldözés, bántalmazás vagy rossz-bánásmód fenyegeti.

* CRC, 3. cikk

* CRC, 5. cikk: Az államok tiszteletben tartják a szülők vagy adott esetben a tágabb család azon jogát és kötelességét, hogy megfelelő iránymutatást és tanácsokat adjanak a gyermeknek.

* CRC, 6., 12., 19., 20., 24., 27., 28., 34., 35., 36., 37. cikk (a), 38. és 39. cikkek.

- * 6. sz. Általános Észrevételek, 84. cikk: A származási országba való visszaküldés nem opció, amennyiben fennáll annak a veszélye, hogy a gyermek alapvető emberi jogai sérülnek. A visszaküldésre csak akkor kerüljön sor, ha ez szolgálja a gyermek mindenképp felett álló érdekét.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 85. cikk: A visszatérés előtt meg kell határozni a konkrét gondviselési intézkedéseket és felügyeleti felelősséget.
- * UNHCR Irányelvek, 9,4, 9,5, 10-12. pontok.

FÜGGELÉK, HIVATKOZÁSOK

HIVATKOZÁSOKHOZ HASZNÁLT RÖVIDÍTÉSEK

1951. évi Menekült Egyezmény

A menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi ENSZ egyezmény.

www.unhcr.org/protect/PROTECTION/3b66c2aa10.pdf

Fokvárosi elvek

A gyermekek fegyveres erőkhöz való toborzásának megakadályozására, demobilizációjára és az afrikai gyermek katonák társadalmi reintegrációjára vonatkozó úgynevezett „fokvárosi elvek”, (UNICEF, 1997).

[www.unicef.org/emerg/files/Cape_Town_Principles\(1\).pdf](http://www.unicef.org/emerg/files/Cape_Town_Principles(1).pdf)

CAT

ENSZ Egyezmény a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés ellen, 1984.

[www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/898586b1dc7b4043c1256a450044f331/a3bd1b89d20e-a373c1257046004c1479/\\$FILE/Go542837.pdf](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/898586b1dc7b4043c1256a450044f331/a3bd1b89d20e-a373c1257046004c1479/$FILE/Go542837.pdf)

CDE

ENSZ egyezmény az oktatásban alkalmazott hátrányos megkülönböztetés ellen, 1960.

www.unesco.org/education/pdf/DISCRI_E.PDF

CEDAW

ENSZ egyezmény a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről, 1979.

www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/

CERD

ENSZ egyezmény a faji megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről, 1965.

www.unhchr/html/menu3/b/d_icerd.htm

CFREU

Az Európai Unió Alapjogi Chartája, (2000./C 364/01).

eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0001:0016-:EN:PDF

ET

Európa Tanács

www.coe.int

ET Miniszterek 91

Miniszteri Bizottság R (9.1) 11 ajánlása a gyermekek és fiatal felnőttek szexuális kizsákmányolásáról, pornográfiáról és prostitúcióról, valamint kereskedelmükről.

www.coe.int/t/dghl/standardsetting/victims/recR_91_11e.pdf

ET Miniszterek 2000

Miniszteri Bizottság R (2000.) 11 ajánlása a szexuális kizsákmányolási célú emberkereskedelem elleni cselekvésről.

cm.coe.int/ta/rec/2000/2000r11.htm

ET Ajánlás Repülőtérről

Európa Tanács Parlamenti Közgyűlés 1475 (2000.) sz. ajánlása a menedék kérők európai repülőterekre érkezéséről.

assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta00/EREC1475.htm

ET Ajánlás Kiutasításról

Európa Tanács Parlamenti Közgyűlés 1547 (2002.) sz. ajánlása az emberi jogok, a biztonság és az emberi méltóság tiszteletben tartásával végrehajtott kitoloncolási eljárásokról.

assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta02/EREC1547.htm

ET Ajánlás Tisztviselők Képzéséről

Európa Tanács Parlamenti Közgyűlés 1309 (1996.) sz. ajánlása a határátkelő pontokon menedékkérőket fogadó tisztviselők képzéséről.

assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/ta96/ERECC1309.htm

ET az Emberkereskedelmről

Európa Tanács Egyezmény az emberkereskedelem elleni harcról, 2005.

conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/HTML/197.htm

ET Fiatál Migránsok

Európa Tanács Parlamenti Közgyűlés 1596 (2003.) sz. ajánlása a fiatal migránsok európai helyzetéről.

<http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedTxt/TA03/EREC1596.htm>

CRC

ENSZ egyezmény a gyermek jogairól, 1989.
www2.ohchr.org/english/law/crc.htm

CRS

ENSZ Egyezmény a hontalanság csökkentéséről, 1961.
<http://www.unhcr.md/article/convstatless61.htm>

Dublin II.

343/2003. sz. EU Tanács rendelet harmadik ország állampolgára által valamely tagállamban benyújtott menedékjogi kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról.
eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003R1560:EN:HTML

ECHR

Európai Egyezmény az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről, 1950.
conventions.coe.int/treaty/EN/Treaties/html/005.htm

ECRE (Gyermekek)

European Council on Refugees and Exiles: Állásfoglalás a menekült gyermekekről, 1996.
<http://www.ecre.org/positions/children.pdf>

ECRE (Integráció)

European Council on Refugees and Exiles: Állásfoglalás a menekültek európai beilleszkedéséről, 2002.
<http://www.ecre.org/positions/intego2.pdf>

EU Dir. Család

EU Tanács 2003/86/EK sz. irányelv a családegyesítéshez való jogról.
eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0086:EN:NOT

EU Dir. Eljárások

EU Tanács 2005/85/EK sz. irányelv a menekültstátusz megadására és visszavonására vonatkozó tagállami eljárások minimumszabályairól.

EU Dir. Elismerés

EU Tanács 2004/83/EK a harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról.

eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:326:0013:0034:EN:PDF

EU Dir. Befogadás

EU Tanács 2003/9/EK sz. irányelv a menedékkérők befogadásának minimális szabályairól.

eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:031:0018:0025:EN:PDF

EU Dir. Visszatérés

EU Tanács 2008/115/EK sz. irányelve a harmadik országok illegálisan tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamok által alkalmazott közös normákról és eljárásokról.

eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:348:0098:0107:EN:PDF

EU Állásfoglalás

EU Tanács állásfoglalás azokról a kísérő nélküli kiskorúakról, akik harmadik ország állampolgárai, 1997.

www.childoneurope.org/activities/unaccompanied/b/pdf/B%201.1.4.pdf

EU Hat. (Minimum)

Az Európai Unió Tanácsának határozata a menedékjogi eljárás minimális biztosítékairól, 1995.

europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l33103_en.htm

EU Stratégia

Az Európai Bizottság közlése az EU gyermekjogi stratégiáját illetően.

eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52006DC0367:EN:NOT

6. sz. Általános Észrevételek

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának 6. sz. Általános Észrevételei a származási országokon kívül tartózkodó kísérő nélküli és hozzátartozóitól elszakított gyermekekkel való bánásmódról, 2005.

[www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/\(symbol\)/CRC.GC.2005.6.En?OpenDocument](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/(symbol)/CRC.GC.2005.6.En?OpenDocument)

Hágai Egyezmény, 1993.

Hágai Egyezmény a gyermekek védelméről és az országok közötti örökbefogadás vonatkozásában történő együttműködésről, 1993.

www.hcch.net/e/conventions/menu33e.html

Hágai Egyezmény, 1996.

Hágai Egyezmény a szülői felelősséggel kapcsolatos jogszolgáltatásról, az alkalmazandó jogról, elismerésről, végrehajtásról és együttműködésről, valamint a gyermekek védelmének eszközeiről, 1996.

www.hcch.net/e/conventions/menu34e.html

ICCPR

Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya, 1966.

www2.ohchr.org/english/law/ccpr.htm

ICESCR

Gazdasági, szociális és kulturális jogok nemzetközi egyezségokmánya, 1966.

www2.ohchr.org/english/law/cescr.htm

ICRMW

ENSZ egyezmény a migráns munkások és családtagjaik jogainak védelméről, 1990.

www2.ohchr.org/english/law/cmw.htm

ILO C182

ENSZ egyezmény a gyermekmunka legrosszabb formáinak betiltásáról és a felszámolására irányuló azonnali lépésekről, ILO C182, 1999.

www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C182

ISS

International Social Service (Nemzetközi Szociális Szolgálat)

www.iss-ssi.org/2009/index.php?id=1

EBESZ

EBESZ cselekvési terv az emberkereskedelem elleni harc érdekében, Maastricht, miniszteri találkozó, 2003.

www.osce.org/press_rel/2003/pdf_documents/07-3447-pc1.pdf

CRC 1. Jegyzőkönyv

A gyermek jogairól szóló ENSZ egyezményhez fűzött fakultatív jegyzőkönyv a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról, 2000.

www2.ohchr.org/english/law/crc-sale.htm

CRC 2. Jegyzőkönyv

A gyermek jogairól szóló ENSZ Egyezményhez fűzött fakultatív jegyzőkönyv a gyermekek fegyveres konfliktusba történő bevonásáról, 2000.

www2.ohchr.org/english/law/crc-conflict.htm

Embercsempészetéről szóló jegyzőkönyv

Az ENSZ Nemzetközi Szervezett Bűnözés elleni Egyezményét kiegészítő jegyzőkönyv a migránsok szárazföldi, tengeri és légi úton való csempészetéről, 2000.

www.uncjin.org/Documents/Conventions/dcatoc/final_documents_2/convention_smug_eng.pdf

Emberkereskedelemlről szóló jegyzőkönyv

Az ENSZ Nemzetközi Szervezett Bűnözés elleni Egyezményét kiegészítő jegyzőkönyv az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről, 2000.

www.uncjin.org/Documents/Conventions/dcatoc/final_documents_2/convention_%2otraff_eng.pdf

RSICC

Nemzetközi Büntetőtörvényszék Római Alapokmánya, 1998.

www.un.org/icc/romestat.htm

UDHR

Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, 1948.

www.un.org/en/documents/udhr/

ENSZ Irányelvek az emberi jogokról és az emberkereskedelemről

Az ENSZ emberi jogi főbiztosának az emberi jogokkal és emberkereskedelemmel összefüggésben javasolt irányelvei és iránymutatásai, E/2002/68/Add.1, 2002.

[www.unhcr.ch/huridocda/huridocda.nsf/\(Symbol\)/E.2002.68.Add.1.En?Opendocument](http://www.unhcr.ch/huridocda/huridocda.nsf/(Symbol)/E.2002.68.Add.1.En?Opendocument)

UNHCHR

Az ENSZ emberi jogi főbiztos

www.ohchr.org/EN/Pages/WelcomePage.aspx

UNHCR

Az ENSZ menekültügyi főbiztos

www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/home

UNHCR-AP

UNHCR Védelmi Program (Agenda for Protection), 2002.

www.unhcr.org/3e637b194.html

UNHCR Bid

UNHCR iránymutatás a gyermek mindenek felett álló érdekének meghatározásáról.

www.unhcr.org/4566b16b2.pdf

UNHCR Irányelvek

Az ENSZ menekültügyi főbiztosának a kísérő nélküli menedékkérő gyermekekkel foglalkozó stratégiai és eljárási irányelvei, 1997.

<http://www.unhcr.ch/cgi-in/texis/vtx/home/opendoc.pdf?tbl=MEDIA&id=3d4f91cf4&cpage=publ>

UNHCR Kézikönyv

Az ENSZ menekültügyi főbiztosának kézikönyve a menekült státus meghatározásának követelményeiről és elbírálásáról, 1992.

<http://www.unhcr.ch/cgi-bin/texis/vtx/home/opendoc.pdf?tbl=MEDIA&id=3d5-8e13b4&cpage=publ>

B. FŐBB ALAPELVEK

B1. A gyermek mindenek felett álló érdeke

- * CRC, 3. cikk (1): ... a gyermeket érintő döntésekben elsősorban a gyermek mindenek felett álló érdekét veszik figyelembe. CRC, 20. cikk (1): Az állam speciális védelmet és támogatást biztosít az arra jogosult gyermekeknek, akik ideiglenesen vagy végleg elszakadtak családjuktól, vagy mindenek felett álló érdekeik azt kívánják, hogy ne maradjanak tovább ebben a környezetben.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 19-22 cikk: A mindenek felett álló érdeket az elszakadási ciklus minden szakaszában tiszteletben kell tartani.
- * UNHCR Irányelvek, 1.5. pont: megerősíti a CRC 3. cikkében foglaltakat.
- * CFREU, 24. cikk (2): A közszervek illetve magán intézmények minden tevékenysége során a gyermek mindenek felett álló érdeke legyen az elsődleges szempont.
- * ECRE (Gyermekek), 4. pont.
- * EU Dir. Eljárások, Bevezető (14): A gyermek mindenek felett álló érdeke legyen az elsődleges szempont a tagállamok számára.
- * EU Dir. Elismerés, 20. cikk (5): A gyermek mindenek felett álló érdeke legyen az elsődleges szempont a tagállamok számára, amikor a nemzetközi védelemre jogosultságot vizsgálják.
- * EU Dir. Visszatérés, 5. cikk (a): Amikor ezt az irányelvet gyakorlatba ültetik a tagállamok, vegyék figyelembe a gyermek mindenek felett álló érdekét.
- * ICESCR, 10 cikk (3): Különleges, a hátrányos megkülönböztetést kizáró intézkedéseket kell hozni a gyermek védelmére.
- * UNHCR Bid, Bevezető: A nemzeti gyermekvédelmi rendszer általában szigorú eljárási garanciákat tartalmaz a gyermek mindenek felett álló érdekének meg-

határozására a fontos döntések meghozatala előtt. Annex 9: Tényezők, amelyek meghatározzák a gyermek legfőbb érdekeit.

- * UNHCR Kézikönyv, 14. pont.

B2. Túlélés és fejlődés

- * CRC, 6 cikk (1): Az egyezményt elfogadó államok elismerik, hogy minden gyermeknek természetétől fogva joga van az élethez.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 23-24. cikk: A hozzátartozójától elszakított gyermekek sokféle kockázatnak vannak kitéve, amelyek hatással vannak az életükre, túlélésükre, fejlődésükre. Lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy a gyermekeket ezen kockázatoktól megvédjék.
- * UNHCR Irányelvek, 7.1. cikk.
- * CFREU, 2. cikk (1): Mindenkinek joga van az élethez.

B3. A diszkrimináció tilalma

- * CRC, 2. cikk: Az egyezményben lefektetett jogokat minden gyermek esetében alkalmazni kell, a szülők vagy a gyermek faja, színe, neme, nyelve, vallása, politikai vagy egyéb véleménye, nemzeti, etnikai vagy társadalmi hovatartozása, vagyoni helyzete, cselekvőképessége, születési vagy egyéb helyzete szerinti különbségtétel nélkül.
22. cikk (1): A felnőtt hozzátartozójától elszakított menekült és menedékkérő gyermekek joga van védelemre és támogatásra, hogy a gyermekjogi egyezményben illetve más nemzetközi emberi jogi vagy humanitárius jogi egyezményben biztosított jogait gyakorolhassa.
22. cikk (2): Amennyiben a gyermek szüleit vagy más családtagjait nem sikerül megtalálni, a gyermeknek ugyanazon védelmet kell biztosítani, amelyet bármilyen más, a családi környezetétől véglegesen illetve ideiglenesen elszakított gyermeknek biztosítanak.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 18. cikk: Az egyenlő bánásmód elvét minden tekintetben érvényesíteni kell az elszakított gyermekkel kapcsolatban.

Tilos mindennemű hátrányos megkülönböztetés a gyermek kíséret nélküli illetve elszakított, menekült-, menedékkérő illetve bevándorló státusza alapján.

- * CEDAW: Az egyezmény a nők és a lányok elleni diszkrimináció valamennyi formájának kiküszöbölését szolgáló intézkedéseket rögzít.
- * CERD
- * CFREU, 21. cikk (1): Tilos bármilyen hátrányos megkülönböztetés.
- * ET az emberkereskedeletről – Bevezető: Az emberkereskedelem ellen irányuló bármilyen intézkedés során tilos a hátrányos megkülönböztetés, figyelembe kell venni a nemi egyenlőséget és gyermekjogi megközelítést kell alkalmazni.
- * ECHR, 14. cikk: Ezen egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét biztosítani kell hátrányos megkülönböztetés, így nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő hátrányos megkülönböztetés nélkül.
- * ECRE (Gyermekek), 5-7. pont.
- * EU Stratégia, III., I. cikk (7): Az Európai Unió változatlanul kiemelt figyelmet fordít a lányok jogaira és a kisebbséghez tartozó gyermekekre.
- * ICCPR, 24. cikk (1): Minden gyermeknek, hátrányos megkülönböztetés nélkül, joga van védelmező intézkedésekre a családjá, a társadalom és az állam részéről, amint azt kiskorú helyzete megköveteli.
- * ICESCR, 10. cikk (3).
- * ICRMW, 18. cikk (1): A migráns munkások és családtagjaik jogosultak a bíróság előtti egyenlőségre az állam saját állampolgáraival megegyezően.
- * Emberkereskedeletről szóló Jegyzőkönyv, 14. (2) cikk: Minden intézkedést oly módon kell értelmezni és alkalmazni, hogy azok ne eredményezzenek hátrá-

nyos megkülönböztetést egyesekre nézve azért, mert ők emberkereskedelem áldozatai.

- * Embercsempészetéről szóló Jegyzőkönyv, 19. (2) cikk: Minden intézkedést oly módon kell értelmezni és alkalmazni, hogy azok ne eredményezzenek hátrányos megkülönböztetést egyesekre nézve azért, mert ők a Jegyzőkönyv 6. cikkében meghatározott magatartás áldozatai.

B4. A részvétel joga

- * CRC, 12. cikk: A gyermek véleményét életkorának és értelmi szintjének megfelelően figyelembe kell venni. Az őt érintő eljárásokban a gyermek számára biztosítani kell a személyes meghallgatást.
25. cikk: A gondozóintézetben elhelyezett gyermekeknek joguk van helyzetük időszakos felülvizsgálatára.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 25.cikk: A hozzátartozóitól elszakított gyermekekre vonatkozólag a gyermek véleményét és kívánságait figyelembe kell venni.
- * UNHCR Irányelvek: 5. 14.,5. 15. pont.
- * CFREU, 24. cikk (1): A gyermekek szabadon kifejezhetik nézeteiket, azokat életkoruknak és érettségüknek megfelelően figyelembe kell venni.
- * ECRE (Gyermekek): 25-26. pont.
- * UNHCR-AP, III. rész, 6. (2) pont: Az államok, az UNHCR és partnerei olyan szabályokat alkossanak, amelyek biztosítják a gyermekek méltányos részvételét valamennyi, a menekültek életét érintő döntés meghozatalában és végrehajtásában egyaránt.
- * UNHCR Kézikönyv 41. pont.

B5. Tájékoztatás

- * CRC, 13. cikk.

17. cikk: Az államok feladata annak biztosítása, hogy a gyermek széles körű, nemzeti és nemzetközi forrásból táplálkozó információkhoz jusson.

22. cikk (2): Az államok a megítélésük szerinti legalkalmasabb módon működjenek együtt az ENSZ, a nemzetközi szervezetek és hazai civil szervezetek családtagok felkutatására tett erőfeszítéseiben.

- * 6. sz. Általános Észrevételek, 24. cikk.
- * ECRE (Gyermekek), 31. pont.
- * ICRMW, 33. cikk (1) b): A migráns munkásoknak és családtagjaiknak joguk van a befogadásuk feltételeiről, jogaikról és kötelezettségeikről történő tájékoztatáshoz.

B6. Tolmácsolás

- * CRC, 12. és 13. cikk.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 95.cikk.
- * UNHCR Irányelvek, 5. 13. pont.
- * ICCPR, 19. cikk: Mindenkinnek joga van az akadálytalan, szabad véleménynyilvánításra. Mindenkinnek joga van a szabad megnyilatkozásra.
- * UNHCR Bid., 3. fejezet (1. 6.): A mindenképp felett álló érdek meghatározása során tolmácsként dolgozó személyek részesüljenek szakirányú képzésben. Nyelvi ismereteik mellett a tolmácsoknak tudniuk kell, hogy független szerepük van az eljárásban, tiszteletben kell tartaniuk az eljárás bizalmas jellegét és figyelembe kell venniük a gyermek nemét, életkorát és kulturális hátterét.

B7. Bizalmas adatkezelés

- * CRC, 16. cikk: A gyermeknek joga van védelemre a magán- és családi élettel, levelezéssel és otthonával kapcsolatos önkényes vagy jogellenes beavatkozástól.

- * 6. sz. Általános Észrevételek, 29. cikk: Az államok kötelesek biztosítani a kisértő nélküli illetve menekült gyermekekre vonatkozó adatok bizalmas kezelését.
30. cikk: Különösképp figyelembe kell venni azt, hogy a gyermekhez tartozó személyek jóléte a gyermek származási országában ne legyen veszélyeztetve.
- * UNHCR Irányelvek, 5. 16. és 5. 17 pont.
- * CFREU, 8. cikk (1): Mindenkinek joga van személyes adatainak védelméhez.
- * ECHR, 8. cikk: Mindenkinek joga van arra, hogy tiszteletben tartsák magán- és családi életét, lakását és levelezését.
- * EU Állásfoglalás 3. cikk (1): A kiskorú személyazonosságára és helyzetére vonatkozó információkat különféleképpen lehet beszerezni, elsősorban a kiskorú életkorának megfelelő módon történő és minél korábban lefolytatott meghallgatás során. A kiskorú és családtagjai védelme érdekében az információ kérése, rögzítése, továbbítása és tárolása során különös gondossággal és az adatvédelmi szabályok betartásával kell eljárni.
- * ICCPR, 17. cikk: Senki sem vethető alá a magánéletével, családjával, lakásával vagy levelezésével kapcsolatban önkényes vagy jogellenes beavatkozásnak, sem pedig a becsülete és jó hírneve elleni jogellenes támadásnak.
- * ICRMW, 14. cikk: A migráns munkások vagy családtagjaik nem vethetők alá a magánéletükkel, családjukkal, lakásukkal, levelezésükkel vagy a kommunikáció egyéb módjával kapcsolatban önkényes vagy jogellenes beavatkozásnak.

B8. A kulturális identitás tiszteletben tartása

- * CRC, 8. cikk: A gyermeknek joga van önazonossága megőrzésére, ill. önazonossága kulcsfontosságú elemeinek helyreállítására.
24. cikk: A gyermeknek joga van a lehető legjobb egészségi állapothoz, valamint orvosi és gyógyító-ellátáshoz.
30. cikk: Az etnikai, vallási vagy nyelvi kisebbséghez tartozó gyermeknek joga van saját kultúrájának és vallásának gyakorlásához, valamint az anyanyelvhasználathoz.

- * ECRE (Gyermekek), 39. pont.
- * ICCPR, 27. cikk: Olyan államokban, ahol nemzeti, vallási és nyelvi kisebbségek élnek, az ilyen kisebbséghez tartozó személyektől nem lehet megtagadni azt a jogot, hogy saját vallásukat kinyilvánítsák és gyakorolják, vagy, hogy saját nyelvüket használják.
- * ICRMW, 12. cikk (1): A migráns munkásoknak és családtagjaiknak joguk van a gondolat-, lelkiismereti- és vallásszabadság gyakorlásához.
31. cikk: Az államok kötelesek biztosítani a migráns munkások és családtagjaik kulturális identitásának tiszteletben tartását, és nem szabad akadályozni őket kulturális kapcsolataik fenntartásában származási országukkal.

B9. Szervezetek közötti együttműködés

- * CRC, 22. cikk (2).
- * UNHCR Irányelvek, 12. pont.
- * EU Állásfoglalás, 5. cikk (3) c) és d): A hatóságok – a kiskorú visszaküldése céljából – működjenek együtt nemzetközi szervezetekkel, például az UNHCR-rel és az UNICEF-fel, illetve szükség esetén nem kormányzati szervezetekkel, hogy biztosítsák a befogadó és ellátó intézmények hozzáférhetőségét abban az országban, amelybe a kiskorút visszaküldik.

B10. A munkatársak képzése

- * CRC, 3. cikk (3): Az államok gondoskodnak arról, hogy a gyermekvédelemmel ill. -ellátással foglalkozó intézmények és szolgálatok megfeleljenek a vonatkozó szabályoknak, többek között rendelkezzenek a feladatok elvégzésére alkalmas munkatársakkal és megfelelő ellenőrző-mechanizmussal.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 75. cikk: A gyermekek státuszát meghatározó munkatársakat a nemzetközi illetve nemzeti menekültjogra vonatkozó képzésben kell részesíteni.
95. cikk: Különös figyelmet kell fordítani a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekekkel foglalkozó és azok ügyeit kezelő hivatalnokok képzésére. Hason-

lóképpen fontos a jogi képviselők, gyámok, tolmácsok és hozzátartozóitól elszakított gyermekekkel foglalkozó személyek szakképzése.

96. cikk: Kiemeli a képzés kulcselemeit.

- * UNHCR Irányelvek, 11. pont.
- * ET Ajánlás a Tisztviselők Képzéséről, 3. és 4. pont.
- * EU Dir. (Elismerés), 30. cikk (5): Azok, akik kísérő nélküli kiskorúakkal foglalkoznak, legyenek megfelelően képzettek.
- * EU Dir. (Befogadás), 19. cikk (4): A kísérő nélküli kiskorúakkal foglalkozó munkatársak kapjanak megfelelő képzést és a munkájuk során tudomásukra jutott információ tekintetében a nemzeti jogban meghatározott titoktartási kötelezettség terhelje őket.
- * EU Állásfoglalás 4. cikk (5): A meghallgatást megfelelő gyakorlattal vagy képzettséggel rendelkező munkatársak hajtsák végre. A kísérő nélküli kiskorúakat meghallgató munkatársak szakirányú képzésének fontosságát kellőképpen el kell ismerni.
- * UNHCR Bid, 3. fejezet (1. 6.): A mindenek felett álló érdek meghatározásának eljárása során tolmácsként dolgozó személyeknek szakirányú képzésben kell részesülniük.

B11. Hosszú távúság

- * CRC, 3. cikk (1), 22. cikk (1), 22. cikk (2).
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 79. cikk: A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekeket érintő tevékenység végső célja a hosszú távú megoldások felismerése, amelyek a gyermekek teljes védelmi szükségletét kielégítik.
- * UNHCR Irányelvek, 9. pont.
- * EU Állásfoglalás, 5. cikk: Amennyiben az érintett tagállam nem engedélyezi a kiskorú gyermek ott tartózkodásának meghosszabbítását, csak akkor küldheti

őt vissza az átvételére kész származási vagy harmadik országba, ha ott megfelelő befogadás és ellátás biztosított.

* UNHCR Kézikönyv, 214. pont.

B12. Időbeliség

* CRC, 3. cikk (1).

* UNHCR Irányelvek, 8. 1. és 8. 5. pont.

C. FELNŐTT HOZZÁTARTOZÓITÓL ELSZAKÍTOTT GYERMEKEK EURÓPÁBAN

C1. Hozzátartozóitól elszakított menedékkérő gyermekek

- * CRC, 22. cikk (1).
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 26. cikk: Ahhoz, hogy helyesen kezeljék a hozzátartozóitól elszakított gyermekek esetét, az államoknak tiszteletben kell tartaniuk a humanitárius és menekültjogban foglalt visszaküldés tilalmát.
27. és 28. cikk: Az államok nem küldhetnek vissza gyermekeket olyan helyekre, ahol besorozás veszélye fenyegeti őket.
56-60. cikk: Gyermekek katonákat úgy kell kezelni, mint konfliktusok áldozatait és segíteni kell őket a nem katonai életbe való visszaüléskedésben. Általában nem szabad őket fogva tartani, amennyiben nem jelentenek komoly veszélyt, és nem szabad őket visszaküldeni, amennyiben az újbóli besorozás veszélyének lennének kitéve. Esetükben a konfliktusokban való részvétel üldöztetésnek számíthat.
- * Fokvárosi elvek: Meghatározás valamint 1. 43. cikk.
- * CFREU, 18. cikk: A menedékkérelmet a Menekültügyi 1951. évi Egyezmény alapján kell biztosítani.

C2. Hozzátartozóitól elszakított migráns gyermekek

- * CRC, 2. cikk

C3. Az emberkereskedelem gyermekáldozatai

- * CRC, 34. cikk: Az államok megvédik a gyermeket a szexuális bántalmazástól és a kizsákmányolás minden formájától.
35. cikk: Az államok megtesznek minden lehetséges intézkedést a gyermekek bármely célú és formájú elrablásának, adásvételének és kereskedelmének megelőzése érdekében.
36. cikk: Az államok megvédik a gyermeket a jólétére bármely szempontból káros kizsákmányolástól.

37. cikk: A gyermekeket nem szabad önkényesen és jogellenesen megfosztani szabadságuktól, csak legvégső esetben szabad őket fogva tartani és a felnőttektől elkülönítve.

- * 6. sz. Általános Észrevételek, 23. és 24. cikk.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 50.-53. cikk: A hozzátartozóiktól elszakított gyermekek különösképpen ki vannak téve annak, hogy emberkereskedelem áldozataivá váljanak, ezért az államok tegyenek intézkedéseket az emberkereskedelem illetve viszontkereskedelem visszaszorítása érdekében. Emberkereskedelem áldozataivá vált gyermekeket nem szabad bűnözőkként kezelni és nem szabad őket visszaküldeni származási országukba, kivéve, ha ez szolgálja az adott gyermek mindenképp felett álló érdekét.
- 95. cikk.
- * CEDAW, 6. cikk: a részes államok megfelelő, egyebek mellett jogi intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy elejét vegyék a nők és lányok szexuális kizsákmányolásának és kereskedelmének.
- * ECHR, 4. cikk: Senkit sem szabad rabszolgaságban vagy szolgaságban tartani illetve kényszermunkára kényszeríteni.
- * ET Miniszterek 91.
- * ET Miniszterek 2000.
- * ET az Emberkereskedelemeiről, 1. cikk (c): Az Egyezmény célja, hogy előmozdítsa a nemzetközi együttműködést az emberkereskedelem elleni harcban.
- 4. cikk (c): A gyermeket akkor is az emberkereskedelem áldozatának kell tekinteni, ha beleegyezett a saját kizsákmányolásába.
- 5. cikk: Az államok lépéseket tesznek arra nézve, hogy csökkentsék a gyermekek sebezhetőségét az emberkereskedelemmel szemben.
- 7. cikk (1): Az államok megerősítik a határokat annak érdekében, hogy megelőzzék és kinyomozzák az emberkereskedelmet.
- 10. cikk (1): Az illetékes hatóságoknak megfelelő képzést kell biztosítani az áldozatok azonosítása és segítése céljából, ideértve a gyermekeket is.

10. cikk (3): Amennyiben kétség merül fel a gyermek életkorát illetően, a gyermek javára kell dönteni.
10. cikk (4): A hozzátartozóitól elszakított, emberkereskedelem áldozatává vált gyermek számára gyámot kell rendelni és lépéseket kell tenni családja felkutatására, amennyiben ez szolgálja a gyermek mindenek felett álló érdekét.
11. cikk (2): Az államoknak intézkedniük kell, hogy az emberkereskedelem áldozatává vált gyermekek személyazonosságát ne szolgáltatassák ki.
12. cikk: Az emberkereskedelem áldozatává vált gyermekeknek hozzáférést kell biztosítani a tanuláshoz és támogatást kell nyújtani számára mentális és fizikai rehabilitációja érdekében.
13. cikk: Az áldozatok 30 nap gondolkodási időt kapnak, hogy elegendő idő álljon rendelkezésükre a hatóságokkal való együttműködés eldöntésére.
14. cikk: Az emberkereskedelem áldozatainak tartózkodási engedélyt kell kibocsátani, amennyiben biztonságuk érdekében ez szükséges illetve, hogy segítsék az együttműködést az illetékes hatóságokkal. Amennyiben az áldozat gyermek, a tartózkodási engedély kiadásának meg kell felelnie a gyermek mindenek felett álló érdekének.
16. cikk (7): A gyermek áldozatokat nem szabad visszaküldeni, amennyiben az nem szolgálja a gyermek mindenek felett álló érdekét.
28. cikk (3): A gyermek áldozat számára speciális védelmet kell biztosítani, amely figyelembe veszi a gyermek mindenek felett álló érdekét.
30. cikk: Jogi és bírósági eljárások biztosítsák a gyermek szükségleteit és jogukat a speciális védelemhez.

- * ET Fiatál Migránsok, 8. cikk
- * EU Tanács: Brüsszeli Nyilatkozat az emberkereskedelem megelőzéséről és az ellene folytatott küzdelemről, 2003.: 9., 12., 13. pont.
- * EU Tanács: Közös Cselekvés az emberkereskedelem és a gyermekek szexuális kizsákmányolásának leküzdésére, 1997.
- * ECHR, 4. cikk: Senkit sem szabad rabszolgaságban vagy szolgaságban tartani.
- * ICCPR, 8. cikk: Senkit sem szabad rabszolgaságban vagy szolgaságban tartani illetve kényszermunkára kényszeríteni.

- * ICESCR, 10. cikk (3): A gyermeket védeni kell a gazdasági, társadalmi kizsákmányolástól.
- * ILO C182, 3. cikk: A „gyermekmunka legrosszabb formái” meghatározás magában foglalja a gyermekek adás-vételét és kereskedelmét.
- * EBESZ
- * CRC 1. Jegyzőkönyv, 3. cikk: az államok büntetőjogi eszközökkel küzdenek a gyermekek szexuális célú kizsákmányolása és a gyermekkereskedelem minden formája ellen (szervkereskedelem, örökbefogadás, prostitúció, gyermekmunka).
- * CRC 1. Jegyzőkönyv, 8. cikk (1): az államok megfelelő intézkedéseket hoznak az emberkereskedelem és szexuális kizsákmányolás gyermekáldozatai mindenek felett álló érdekének védelmére.
- * Embercsempészettről szóló jegyzőkönyv, 19. cikk
- * Emberkereskedelemről szóló jegyzőkönyv:
  - 3. cikk (a): Emberkereskedelem: emberek toborzása, szállítása, átszállítása, rejtetése, átvétele fenyegetéssel, vagy erőszak alkalmazása útján, vagy más kényszer alkalmazásával, elrablással, csalással, megtevesztéssel, hatalommal vagy más kiszolgáltatott helyzettel való visszaéléssel, továbbá fizetség vagy más juttatás nyújtása vagy elfogadása a célból, hogy egy másik személy felett felügyelettel bíró személy bejegyzését elnyerjék kizsákmányolás céljából. A kizsákmányolás fogalmába tartozik különösen mások prostituálásának kihasználása vagy a szexuális rabszolgaság más formája, a kényszermunka vagy kikényszerített szolgáltatás, a rabszolgaság vagy az ahhoz hasonló gyakorlat, a szolgaság vagy a szerveltávolítás.
  - 3. cikk (c): Gyermekek kizsákmányolási célú toborzása, szállítása, átadása, elrejtése és átvétele akkor is emberkereskedelemnek minősül, ha az nem a Jegyzőkönyv jelen cikkének (a) pontjában szereplő módon valósul meg.
  - 6. cikk: Az államok segítséget és védelmet nyújtanak az emberkereskedelem áldozatainak.
  - 7. cikk: Minden részes állam fontolóra veszi, hogy – megfelelő esetben – engedélyezze az emberkereskedelem áldozatainak ideiglenes vagy hosszú távú tartózkodását saját területén.

9. cikk: Az államok intézkedéseket hoznak az emberkereskedelem megelőzése és az áldozatok védelme érdekében.

10. cikk: A(z idegen)rendészeti, bevándorlási és más hatóságok együttműködnek az emberkereskedelemre vonatkozó információcserében. Az államok biztosítják és fokozzák az érintett hatóságok képzését.

14. cikk (2).

- * ENSZ Irányelvek az emberi jogokról és az emberkereskedelemről, 8. irányelv.
- * UNHCR – Védelmi Program, III. rész, 2. (2) pont: Az államok biztosítják, hogy a menedéjogi eljárás lehetőséget nyújtson az emberkereskedelem áldozatai, köztük nők és lányok egyéni kérelmének befogadására.

D. A PÉLDAÉRTÉKŰ GYAKORLAT

I. szakasz – Érkezés, fogadás, átmeneti gondoskodás

D1. Hozzáférés az állam területéhez

- * CRC, 6. cikk (1): Minden gyermek alapvető joga az élethez való jog.
- * CRC, 37. cikk (b): A gyermeket nem szabad önkényesen vagy jogellenesen megfosztani szabadságától; a fogva tartás csak végső eszközként alkalmazható, ilyen esetben a szabadságától megfosztott gyermeket el kell különíteni a felnőttektől.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 20. cikk.
- * UNHCR Irányelvek, 4. 1. cikk.
- * 1951. évi Menekült Egyezmény:
  - 31. cikk: Az államok nem büntetik a területükön jogellenesen tartózkodókat illetve oda ily módon belépőket, amennyiben azok olyan területről érkeznek, ahol az 1. cikk értelmében üldözésnek voltak kitéve.
  - 33. cikk: Az államok nem küldhetnek vissza menekültet olyan országba, ahol élete vagy személyes biztonsága veszélynek van kitéve.
- * CAT, 3. cikk: Egyetlen állam sem küld vissza senkit olyan országba, ahol ő kínzás veszélyének van kitéve.
- * Dublin II Egyezmény, 3. cikk (1): A tagállamok megvizsgálják bármely harmadik ország állampolgárának menedék iránti kérelmét, ha azt a határon vagy országuk területén nyújtja be.
- * ECHR, 2. cikk (1): Törvény védi az élethez való jogot.
- * ECHR, 3. cikk: Senkit sem szabad kínzásnak vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.
- * ECRE (Gyermekek), 14. és 15. pontok.

- * EU Hat. (Minimum), 1. cikk: Az eljárásnak teljes összhangban kell állnia az 1951 évi Menekültügyi Egyezmény 1. cikkében foglalt menekült definícióval, valamint a „non-refoulement” (senki nem fordítható vissza olyan területek határára, ahol élete vagy szabadsága az egyezményben felsorolt – vallási-, nemzeti hovatartozása stb. – okokból veszélynek lenne kitéve) 33. cikkben foglalt elvével.
- * ICCPR, 6. cikk (1): Minden emberi lénynek alapvető joga van az életre; e jogot a törvény védi. Senkit sem szabad önkényesen megfosztani az életétől.

D.2. Azonosítás

- * CRC, 8. cikk.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 31. cikk (1): Elsőbbséget kell biztosítani a gyermek azonosításának attól a pillanattól fogva, hogy jelenléte ismertté válik a hatóságok számára.
- * UNHCR Irányelvek, 5. 1.-5. 3. pontok és II. sz. Függelék.
- * EU Állásfoglalás, 3. cikk (1).

D3. Gyám/gondnok/tanácsadó kirendelése

- * CRC, 12. cikk.
18. cikk (2): Az államok nyújtsanak segítséget a gyám/gondnok gyermeknevelési feladatainak ellátásához.
20. cikk (1): A családjától megfosztott gyermeknek joga van különleges védelemre és segítségre.
20. cikk (3): A családjától megfosztott gyermeknek nyújtott gondoskodás legyen figyelemmel a gyermek etnikai, vallási, kulturális és nyelvi hátterére.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 21. és 24. cikk.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 33-38. cikk: Az államok nevezzék ki gyámot/gondkót mihamlabb a hozzátartozóitól elszakított gyermeket ilyenként azonosítják.

- * 6. sz. Általános Észrevételek, 95. cikk.
- * UNHCR Irányelvek, 5. 7. cikk.
- * ET Fiatal Migránsok, 4. pont vi.
- * ECRE (Gyermekek), 16-18. pontok.
- * EU Dir. (Befogadás), 19. (1) cikk: A tagállamok haladéktalanul intézkednek a kísérő nélküli kiskorú szükséges képviseléről törvényes gyám/gondnok, gyermekvédelmi vagy -jóléti civil szervezet által nyújtott képviselő vagy más, megfelelő képviselő révén. A kompetens hatóság rendszeres ellenőrzés végez.
- * EU Állásfoglalás, 3. cikk (4-5): A tagállamok haladéktalanul gyámot, gyermekvédelmi és -jóléti civil szervezet képviselőjét vagy más, megfelelő képviselőt biztosítanak a kísérő nélküli kiskorú számára. A gyám biztosítja a kiskorú szükségleteinek (például jogi, szociális, orvosi és pszichológiai) megfelelő kielégítését.
- * Hágai Egyezmény, 1993.
- * Hágai Egyezmény, 1996. 3. cikk: A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam intézkedéseket hozhat a gyermek védelme érdekében, ideértve a gyámki rendelést vagy hasonló intézmények alkalmazását.
6. cikk: Az Egyezmény arra a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekre alkalmazandó, aki menekült vagy a saját hazájában történő zavargások miatt külföldre kényszerült.

D4. Nyilvántartásba vétel és dokumentáció

- * CRC, 8. cikk.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 31. cikk (ii): Azonnali regisztráció és kezdeti meghallgatás, hogy az életrajzi adatok és a szociális történet alapján meghatározzák a gyermek személyazonosságát.
95. cikk.

99. cikk: Információgyűjtést szolgáló integrált rendszer kialakítása a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekekre vonatkozólag a hatékony szakpolitikák kifejlesztésének előfeltétele.

100. cikk: Vázlatát adja azon adatoknak, amelyeket a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekekre vonatkozólag meg kell szerezni.

* UNHCR Irányelvek, 5. 6. és 5. 8.-5. 10. pontok.

* EU Állásfoglalás, 3. cikk (1).

D5. Az életkor meghatározása

* 6. sz. Általános Észrevételek, 31. cikk (i): Az életkor meghatározása biztonságos legyen, tekintettel a gyermekre és annak nemére, és kétség esetén a gyermek javára kell dönten.

95. cikk.

* UNHCR Irányelvek, 5. 11. pont

* 1951. évi Menekült Egyezmény, 31. cikk: Nem szabad az országba jogellenesen belépő menedékkérőt büntetni, ha meg tudja indokolni, hogy jó oka volt a jogellenes belépésre.

* CFREU, 3. cikk (1): Mindekinek joga van fizikai integritásának tiszteletben tartásához.

* ET az Emberkereskedelmről, 10. cikk (1).

* ECRE (Gyermekek), 9. pont.

* EU Dir. Eljárások, 17. cikk (5a): A kísérő nélküli kiskorúakat menedékkérelmük benyújtása előtt, olyan nyelven, amelyet feltehetően értenek, értesítik arról, hogy lehetséges, életkorukat orvosi eljárás során fogják megállapítani. Fel kell vizsgálni a kiskorút a vizsgálati módszerről és az orvosi vizsgálat eredményének következményeiről a menedékkérelmet illetően, valamint annak következményeiről, ha visszautasítja az orvosi vizsgálatot.

17. cikk (5b). A kísérő nélküli kiskorú és/vagy annak képviselője beleegyezése szükséges az életkor meghatározására irányuló orvosi vizsgálatához.

17. cikk (5c): A menedékkérelem elutasítása olyan kísérő nélküli gyermeket illetően, aki nem járult hozzá ehhez az orvosi vizsgálatához, nem alapulhat pusztán ezen a tényen.

* EU Állásfoglalás, 4. cikk (3): Az életkor meghatározásának objektívnak kell lennie. A tagállamok ennek érdekében szakképzett egészségügyi személyzet által végrehajtott egészségügyi vizsgálatot alkalmazhatnak a kiskorú, egy speciálisan kirendelt felnőtt képviselő vagy intézmény egyetértésével.

* UNHCR Kézikönyv, 196., 197. pontok.

D6. A fogva tartás tilalma

* CRC, 37. cikk (a): A gyermeket nem szabad kegyetlen, embertelen vagy megállító bánásmódnak alávetni.

* CRC, 37. cikk (b) és 22. cikk (2).

* 6. sz. Általános Észrevételek, 61-63. cikk: Az általános szabály értelmében a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermeket nem szabad fogva tartani. Az illegális határátlépés általában általános jogi alapelvekkel indokolható, mégpedig azzal, hogy a határátlépés az egyetlen módja, hogy a gyermek alapvető emberi jogainak megsértését megakadályozza. A mindenképp felett álló érdek elv alapján kell meghatározni a fogva tartási körülményeket, amennyiben ez elkerülhetetlen.

* UNHCR Irányelvek, 7. 6., 7. 7. pontok.

* ECHR, 3. cikk.

5. cikk: Mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra.

* ECRE (Gyermekek), 20. pont.

* EU Dir. Visszatérés, 17 cikk (1): Kísérő nélküli kiskorúakat csak legvégső esetben szabad fogva tartani és akkor is csak a lehető legrövidebb ideig.

- * EU Állásfoglalás, 2. cikk (3): A befogadásukról vagy visszaküldésükről szóló döntésig a határon maradó kísértő nélküli kiskorúnak minden szükséges anyagi támogatást és gondoskodást meg kell kapnia.
- * ICCPR, 7. cikk: Senki sem vethető alá kínzásnak vagy kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek.
9. cikk: Senki sem vethető alá önkényes letartóztatásnak vagy fogva tartásnak.
- * ICRMW, 16 (4) cikk: A migráns munkások és családtagjaik nem vethetők alá sem egyénileg, sem pedig csoportosan önkényes letartóztatásnak vagy fogva tartásnak.
- * ENSZ Szabályok a szabadságuktól megfosztott fiatalok védelméről.
- * UNHCR-AP, III. rész, 1. (9) pont.

D7. A család felkutatása és kapcsolattartás

- * CRC, 9. cikk (3): A szüleitől elszakított gyermek jogosult a szüleivel való kapcsolattartásra.
10. cikk (1): A családegyesítési kérelmekkel „pozitív szellemben, humánusan és kellő gondossággal” kell foglalkozni.
10. cikk (2): Az olyan gyermeknek, akinek szülei más országban tartózkodnak, joga van a szüleivel való rendszeres kapcsolattartásra.
22. cikk (2).
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 80. cikk: A családfelkutatás a hosszú távú megoldás elengedhetetlen része és elsőbbséget kell élveznie, kivéve ha a gyermek mindegyik felett álló érdekei nem ezt kívánják vagy veszélyeztetné azokat, akiknek a felkutatásáról van szó.
- * UNHCR Irányelvek, 5. 17. pont.
- * ECHR, 8. cikk.
- * ECRE (Gyermekek), 32. pont.

- * EU Dir. Elismerés, 30. cikk (5): A tagállamok a gyermek mindenek felett álló érdekének védelmében minél hamarabb megkísérlik felkutatni a gyermek családtagjait. Amennyiben a gyermek vagy rokonainak élete illetve integritása veszélyben van, főleg ha ők a származási országban maradtak, biztosítani kell azt, hogy az információk összegyűjtése, feldolgozása és forgalma bizalmas körülmények között történjen.

- * EU Dir. (Befogadás), 19. cikk (3): A tagállamok, a felügyelet nélküli kiskorúak védelme során törekednek arra, hogy a lehető leghamarabb felkutassák családtagjaikat. Ha a kiskorú illetve közeli rokonai életét vagy testi épségét veszély fenyegetheti, a biztonságuk kockázatásának elkerülése érdekében gondoskodni kell annak biztosításáról, hogy az e személyekre vonatkozó információk beszerzése, feldolgozása és továbbítása bizalmas keretek között történjen.

- * EU Állásfoglalás, 3. cikk (3): Az újraegyesítés céljából a tagállamoknak törekedniük kell arra, hogy a lehető leggyorsabban kutassák fel a kísérő nélküli kiskorú családtagjait vagy, hogy a családtagok tartózkodási helyét azonosítsák, függetlenül azok jogi státuszától és anélkül, hogy bármely tartózkodási engedély iránti kérelem érdemét előzetesen megítélnék. A kísérő nélküli kiskorúakat ösztönözni és támogatni kell abban, hogy kapcsolatba lépjenek a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságával, a nemzeti Vöröskereszt szervezetekkel vagy más szervezetekkel családtagjaik felkutatása céljából. Mind a kiskorú, mind a családtagjai védelmében a titoktartást szigorúan tiszteletben kell tartani.

- * ICCPR, 23. cikk (1): A család jogosult az állam védelmére.

- * ICRMW, 44. cikk (1): Az államok intézkedéseket tesznek a migráns munkások családi egységének védelmében.

- * UNHCR Kézikönyv, 218. pont

D8. Átmeneti gondoskodás

D8. 1. Átmeneti elhelyezés

- * CRC, 3. cikk (3) és 13. cikk
14. cikk: A gyermeknek joga van a gondolat-, lelkiismereti és vallásszabadságra.

15. cikk: A gyermeknek joga van az egyesülési szabadságra.
16. cikk: A gyermeket nem szabad alávetni magánéletével, családjával, otthonával vagy levelezésével kapcsolatban önkényes vagy jogellenes beavatkozásnak.
19. cikk: Az államok megfelelő intézkedések meghozatalával védelmezzék a gyermeket a fizikai és mentális erőszak minden formájától, a bántalmazástól, az elhanyagolástól, a visszaéléstől és a kizsákmányolástól.
20. cikk (1), 20. cikk (3) és 25. cikk.
26. cikk: A gyermeknek joga van a szociális biztonságra és a társadalombiztosítási ellátásokra.
27. cikk: A gyermeknek joga van a testi, mentális, spirituális, morális és társadalmi fejlettségének megfelelő életkörülményekhez.
- 30., 34., 35. és 36. cikk.

* 6. sz. Általános Észrevételek, 40. cikk: Az elhelyezésnek folytonosságot kell biztosítania a gyermek nevelésében, annak kulturális és nyelvi hátterét figyelembe véve. Az elhelyezés változtatását a minimálisra kell csökkenteni és a testvéreket lehetőség szerint együtt kell elhelyezni. Azon családoknak, amelyeket gyermek családfő irányít, megfelelő védelmet kell kapniuk és a gyermekeket tájékoztatni kell a velük kapcsolatban hozott döntésekről.

90. cikk: Amint eldől, hogy a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek a közösségben marad, vizsgálni kell a megfelelő tartós megoldásokat. A felnőtt hozzátartozóiktól elszakított gyermek számára ugyanolyan hozzáférést kell biztosítani a szolgáltatásokhoz, mint amilyen az állampolgár gyermekeknek van.

* UNHCR Irányelvek, 7.1-7.5. pontok.

* ECHR, 9. cikk: Mindenkinek joga van a gondolat-, a lelkiismereti és vallásszabadsághoz; ez a jog magában foglalja a vallás, a meggyőződés megváltoztatásának szabadságát, valamint a vallásnak vagy meggyőződésnek mind egyénileg, mind együttesen, mind nyilvánosság előtt, mind a magánéletben istentisztelet, oktatás és szertartások végzése útján való kifejezésre juttatásának jogát.

10. cikk: Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, eszmék megismerésének és közlésének szabadságát országhatárokon túl és anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozna.

11. cikk: Mindenkinnek joga van a békés célú gyülekezés szabadságához és a másokkal való egyesülés szabadságához.

- * ECRE (Children), 12. és 19. pontok.
- * EU Dir. Elismerés, 30. cikk (4): A testvéreket lehetőleg együtt kell elhelyezni, figyelembe véve a gyermekek mindenkifelett álló érdekét, életkorát illetve érettségét. Az elszállásolás megváltoztatását minimálisra kell csökkenteni.
- * EU Dir. (Befogadás), 19. cikk (2): A testvéreket lehetőleg együtt kell elhelyezni, figyelembe véve az érintett kiskorúak mindenkifelett álló érdekét, életkorát és érettségét. Az elhelyezésben történő változtatásokat a minimumra kell szorítani.
- * EU Állásfoglalás, 3. cikk (2),(4), (5) és 4. cikk (4): A kísérő nélküli kiskorú, jogi státustól függetlenül jogosult a szükséges védelemre és alapvető gondoskodásra, összhangban a nemzeti joggal. A menedéjogi eljárás idejére a tagállamok felnőtt rokonaikkal együtt, vagy nevelő családoznál helyezték el a kísérő nélküli kiskorúakat, esetleg gyermekek ellátásra alkalmas befogadó állomásokon vagy más alkalmas szálláshelyen.
- * ICCPR, 18. cikk (1): Mindenkinnek joga van a gondolat- lelkiismereti és vallásszabadsághoz.
19. cikk
21. cikk: Mindenkinnek joga van a gyülekezési szabadsághoz.
22. cikk: Mindenkinnek joga van a másokkal való egyesülés szabadságához.
24. cikk (1)
- * ICESCR, 9. cikk: Az Egyezségokmányban részes államok elismerik, hogy minden embernek joga van a szociális biztonsághoz, beleértve a társadalombiztosítást is.
11. cikk (1): Az Egyezségokmányban részes államok elismerik mindenki jogát önmaga és családja megfelelő életszínvonalára, ideértve a kellő táplálkozást, ruházódást és lakást, valamint az életkörülmények folytonos javulását.

D8. 2. Egészségügyi ellátás

- * CRC, 23. cikk: A fogyatékos gyermeknek joga van különleges gondoskodásra és arra, hogy teljes és tisztességes életet éljen.

24. cikk

39. cikk: Az államok intézkedésekkel segítsék elő a gyermekkorú áldozatok testi és szellemi rehabilitációját és a társadalomba való újra-beilleszkedését.

* 6. sz. Általános Észrevételek, 46-49. cikk: A felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermeknek ugyanolyan hozzáférése legyen az egészségügyi ellátáshoz, mint az állampolgár gyermekeknek; az államok vegyék figyelembe a felnőtt hozzátartozótól elszakított gyermek sebezhetőségét és ennek hatását a gyermek egészségi állapotára. Rehabilitációt kell biztosítani.

90. cikk.

* UNHCR Irányelvek, 7. 9. -7. 11. pontok.

* CAT, 14. cikk: A kínzás áldozatainak joguk van a jóvátételhez, kártalanításhoz és a rehabilitációhoz.

* CFREU, 35. cikk: Mindenkinek joga van az egészséghez és orvosi ellátáshoz.

* ECRE (Gyermekek), 36. pont.

* ECRE (Integráció), 120-133. pontok.

* EU Dir. Elismerés, 29. cikk (1): Az államok kötelesek biztosítani a menekültvédelemben illetve kiegészítő védelemben részesülőknek az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést a tagállamok állampolgáraival megegyező módon.

* EU Dir. (Befogadás), 13. cikk (2): A tagállamok gondoskodnak a befogadásnak a kérelmezők egészségének megfelelő és alapszükségleteiket kielégítő életkörülményeket biztosító anyagi feltételeiről. A tagállamok ezt az életszínvonalat biztosítják a speciális szükségletekkel élők esetében is.

17. cikk (1): A tagállamok tekintettel vannak a sérülékeny személyek egyedi helyzetére, például a kiskorúak és a kísérő nélküli kiskorúak speciális helyzetére.

18. cikk (2): A kiskorúakat érintő rendelkezések végrehajtásakor a gyermek mindenek felett álló érdeke az elsődleges megfontolás.

- * EU Állásfoglalás, 3. cikk (7): A kísérő nélküli kiskorúak részesüljenek megfelelő orvosi ellátásban. Az elhanyagolt, kizsákmányolást, visszaélést, kínzást, vagy bármely más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot vagy büntetést, illetve fegyveres konfliktust elszenvedett gyermek számára speciális orvosi és más segítséget kell nyújtani.
- * ICESCR, 12. cikk: Az Egyezségokmányban részes államok elismerik, hogy mindenkinek joga van az elérhető legmagasabb színvonalú egészségügyi és pszichikai ellátáshoz.
- * ICMRW, 28. cikk: A migráns munkások és családtagjaik jogosultak sürgősségi orvosi ellátásra.

D8. 3. Oktatás, nyelv és képzés

- * CRC, 28. cikk: A gyermeknek joga van az ingyenes és kötelező alapfokú oktatásra. Az államok előmozdítják a középfokú oktatás különböző formáinak kialakítását, és ezeket minden gyermek számára megnyitják, hozzáférhetővé teszik. Az oktatással és a szakképzéssel kapcsolatos tanácsadást minden gyermek és fiatal számára hozzáférhetővé teszik.
  - 29. cikk (1) c): Az oktatás célja többek között, hogy erősítse a gyermek kulturális identitása, nyelve és értékei iránti tiszteletet.
  - 30. cikk
  - 32. cikk: A gyermeket meg kell védeni a gazdasági kizsákmányolástól és a veszélyes munkától.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 41. cikk: Az államoknak biztosítaniuk kell a tanuláshoz való hozzáférést a menekülési ciklus minden szakaszában.
  - 42. cikk.
  - 90. cikk.
- * UNHCR Irányelvek, 7. 12.-7. 14. pontok
- * CDE, 3. cikk: Az államok haladéktalanul intézkednek az oktatásban alkalmazott megkülönböztetés megszüntetésére és megelőzésére.
- * CERD, 5. cikk, e) V.

- * CRFEU, 14. cikk (1): Mindenkinek joga van a tanuláshoz, valamint a szakmai és továbbképzéshez való hozzáféréshez.
- * ET Fiatal Migránsok, 6. pont
- * ECRE (Gyermekek), 37-39. pontok
- * EU Dir. Elismerés, 26. cikk (1): A tagállamoknak biztosítaniuk kell a menekültek hozzáférését különböző, például szakmai tevékenységekhez.
27. cikk (1) A tagállamok minden menekültként elismert vagy kiegészítő védelemben részesülő gyermek számára biztosítják a tanuláshoz való hozzáférést.
- * EU Dir. (Befogadás), 10. cikk (1): A tagállamok a kiskorú menedékkérőknek a befogadó tagállam állampolgáraihoz hasonló feltételekkel biztosítják a részvételt az oktatási rendszerben. A tagállamok nem vonhatják meg a kiskorútól a középfokú oktatást kizárólag azzal az indokkal, hogy a kiskorú elérte a nagykorúságot.
10. cikk (2): Az oktatási rendszerhez való hozzáférés legfeljebb a kérelem benyújtásától számított három hónapig halasztható.
10. cikk (3): Amennyiben a kiskorú speciális helyzete miatt nem tud az oktatási rendszerbe bekapcsolódni, a tagállam más oktatási lehetőségeket ajánlhat fel.
- * EU Állásfoglalás, 3. cikk (6): Amennyiben feltételezhető, hogy az iskoláskorú gyermek hosszabb ideig marad az országban, ugyanolyan feltételek mellett kell biztosítani a kiskorú általános oktatási intézményekben való részvételét, mint a saját állampolgárok számára.
- * Európai Szociális Charta, I. rész 7. cikk: A gyermekek és a fiatalok különleges védelemre jogosultak azon fizikai és morális veszélyekkel szemben, amelyeknek ki vannak téve.
I. rész 9. cikk: Mindenkinek joga van a pályaválasztáshoz szükséges tájékozódás megfelelő lehetőségeihez.
- * ICESCR, 13. cikk (1): Az oktatás teszi lehetővé az emberek számára, hogy a szabad társadalom hatékony/eredményes résztvevői legyenek, elősegíti a megértést, a toleranciát és a barátságot minden nemzet és minden faji, etnikai vagy vallási csoport között.

- * ICRMW, 43 és 45. cikk: Az oktatási, pályaválasztási és szakképzési lehetőségek tekintetében a migráns munkások családtagjainak a befogadó ország állampolgáiraival megegyező bánásmódban kell részesülniük
- * UDHR, 26. cikk: Mindenkinek joga van az oktatáshoz.
- * UNHCR-AP, III. rész, 6. (2) pont: Az államok fordítsanak figyelmet a menekültek alap- és középfokú oktatására.

D8. 4. Szociális támogatás

- * CRC, 26. cikk: Minden gyermeknek joga van a szociális biztonsághoz.
27. cikk: A gyermekek olyan életkörülmények között éljenek, amelyek megfelelnek fizikai, mentális, szellemi, etikai és szociális fejlődésüknek.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 44. cikk: A gyermekek kapjanak anyagi támogatást.
- * UNHCR Irányelvek, 10.9. cikk.
- * CFREU, 34. cikk (1): Az Európai Unió elismeri és tiszteletben tartja a szociális biztonsághoz való jogot.
- * EU Dir. Elismerés, 26. cikk (1): A tagállamoknak engedélyezniük kell, hogy a menekültként elismert személyek önállóan illetve alkalmazottként munkát vállalhassanak.

D8. 5. Foglalkoztatás

- * 6. sz. Általános Észrevételek, 90. cikk
- * CFREU, 15. cikk (3): Harmadik ország állampolgárai, akik munkát vállalhatnak a tagállamokban, az Unió állampolgáiraival megegyező munkakörülményekre jogosultak.
- * EU Dir. Elismerés, 26. cikk (1): A tagállamoknak engedélyezik, hogy a menekültként elismert személyek önállóan illetve alkalmazottként munkát vállalhassanak.

II. szakasz – Hosszú távú, konkrét és biztonságos megoldások – A mindenképp felett álló érdek meghatározása

D9. A mindenképp felett álló érdek meghatározására szolgáló eljáráshoz való hozzáférés

- * CRC, 22. cikk
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 66. cikk: A felnőtt hozzátartozótól elválasztott gyermekeknek életkoruktól függetlenül legyen hozzáférésük a menedékjogi eljáráshoz és más nemzetközi védelmet biztosító eljáráshoz.
- * UNHCR Irányelvek, 4. 1., 5. 4. és 10. 1. pont
- * 1951. évi Menekült Egyezmény: az 1. cikk nem tesz életkor szerinti különbséget, bármely életkorú személy elismerhető menekültként.
- * EU Tanács Határozat azon országokról, amelyekben általában nincs súlyos veszélye az üldözésnek, 1992.
- * EU Tanács Egységes Állásfoglalás a „menekült” definíció összehangolt alkalmazásáról, 1996.
- * EU Tanács Határozat a befogadó harmadik országok vonatkozásában felmerülő kérdések összehangolt megközelítéséről, 1992.
- * EU Tanács Határozat a nyilvánvalóan megalapozatlan menedékkérelmekről, 1992.
- * ECRE (Gyermekek), 22., 23. pontok
- * EU Dir. Elismerés, 9. cikk (2): Az üldözésnek vannak gyermekekre jellemző formái.
- * EU Állásfoglalás, 4. cikk (1): Minden kísérő nélküli kiskorúnak joga van menedéket kérni.

- * EU Hat. (Minimum), 26., 27. cikk: Rendelkezni kell arról, hogy a menedéket kérő kísérő nélküli kiskorúakat egyedileg kirendelt felnőtt vagy szervezet képviselje. A kísérő nélküli kiskorú meghallgatásán ez a felnőtt vagy az adott szervezet képviselője jelen lehet. A kísérő nélküli kiskorú által benyújtott kérelem vizsgálatakor a kérelmező értelmi fejlettségét és érettségét figyelembe kell venni.
- * Jegyzőkönyv a menekültek helyzetéről, 1967.
- * UDHR, 14. cikk (1): Minden személynek joga van az üldözés elől más országban menedéket keresni és a más ország nyújtotta menedéket élvezni.
- * UNHCR-AP, II. Rész, 6. pont: Az 1951. évi Menekültügyi Egyezményben részes államok felszólítják az államokat, hogy tegyenek intézkedéseket a menedék intézményének megerősítésére, és fordítsanak különös figyelmet a veszélyeztetett/sérülékeny csoportokra, köztük a nőkre és a gyermekekre.

D10. Jogi képviselet és asszisztencia

- * CRC, 12. cikk és 22. cikk
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 69. cikk: A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermeknek ingyenes hozzáférése legyen a jogi képviselethez.
- * UNHCR Irányelvek, 4. 2. és 8. 3. pontok.
- * ECRE (Gyermekek), 24. cikk.
- * EU Dir. Eljárások, 15. cikk (2): A tagállamok biztosítsanak ingyenes jogi asszisztenciát azoknak a menedékkérőknek, akik megfellebbeznek egy negatív döntést.

D11. Minimális eljárási garanciák

- * CRC, 3. cikk (3)
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 71. cikk: A kérelmeket az arra illetékes hatóságok bírálják el.
95. cikk.

- * UNHCR Irányelvek, 4. 2., 8. 1., 8. 2., 8. 4. és 8. 5. pontok.
- * ET Ajánlás Repülőtérrel, 10. cikk (ii.b)
- * ECRE (Gyermekek), 22., 24. és 26-28. pontok.
- * EU Dir. Eljárások, Bevezető, (14): A kísérő nélküli kiskorúak sebezhetőségére tekintettel speciális eljárási garanciákat kell meghatározni rájuk nézve.
17. cikk (1a): Amilyen korán csak lehet, a kísérő nélküli kiskorúak számára az eljárásban való segítségnyújtáshoz képviselőt kell biztosítani.
17. cikk (4a): Amennyiben a kísérő nélküli kiskorú menedékkérelmi meghallgatáson vesz részt, a meghallgatást olyan személy vezesse, aki megfelelő tudással rendelkezik a kiskorúak speciális szükségleteit illetően.
- * EU Állásfoglalás, 4. cikk (2): Tekintettel a kiskorúak sajátos szükségleteire és kiszolgáltatott helyzetére, a tagállamok kezeljék sürgősséggel a gyermekkérelmek feldolgozását.
- * EU Hat. (Minimum), 26., 27. cikk.
- * UNHCR Kézikönyv, 214. pont.

D12. A határozathozatal kritériumai kiskorú kérelme ügyében és a tartós megoldásokra vonatkozóan

- * CRC, 3., 12., 22., 32., 34., 35., 36. és 37. cikkek
38. cikk: Az államok biztosítják, hogy 15 év alatti gyermekek fegyveres konfliktusban közvetlenül nem vesznek részt.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 72. cikk: Az értékelés kiterjed a gyermek által bemutatott tények egyedi kombinációjának esetenkénti vizsgálatát.
74. cikk: Menedékkérelmek vizsgálatakor az államok figyelembe veszik a gyermekek egyéni motivációját és az üldöztetés formáját.
- * UNHCR Irányelvek, 8. 6.-8. 10., 9. 7. és 10. 4. pontok

- * CAT, 1. cikk: a „kínzás” kifejezés minden olyan cselekményt jelent, amelyet szándékosan, éles testi vagy lelki fájdalom vagy szenvedés kiváltása céljából alkalmaznak valakivel szemben, azért, hogy tőle, illetőleg harmadik személytől értesüléseket vagy vallomást csikarjanak ki, vagy, hogy olyan cselekmény miatt büntessék, amelyet ő vagy harmadik személy követett el, illetőleg, amellyel őt vagy harmadik személyt gyanúsítanak, hogy megfélemlítsék vagy nyomást gyakoroljanak rá, illetőleg, hogy harmadik személyt félemlítsenek meg, vagy, hogy harmadik személyre gyakoroljanak nyomást, valamint bármilyen megkülönböztetési formára alapított más okból alkalmaznak, ha az ilyen fájdalmat vagy szenvedést közfeladatot ellátó személy vagy hivatalos minőségben eljáró bármely más személy vagy ilyen személy kifejezett vagy hallgatólagos ösztönzésére vagy ennek hozzájárulásával bárki más okozza.

- * ECHR, 4. cikk (1) és 4. cikk (2) 2

- * EU Dir. Eljárások, 17. cikk (4b): A kísérő nélküli kiskorú menedékkérelmét illetően az illetékes hatóság részéről az a hivatalnok készíti el a döntést, aki a kiskorúak speciális szükségleteiről megfelelő tudással rendelkezik.

- * EU. Hat., 4. cikk (6): Amikor a kísérő nélküli kiskorú menedékkérelmét elbírálják, figyelembe kell venni a kiskorú életkorát, érettségét és mentális fejlettségét, valamint azt, hogy korlátozott információkkal rendelkezhet a származási országában uralkodó helyzetről.

- * EU Állásfoglalás, 4. cikk (6): Kísérő nélküli kiskorú kérelmének vizsgálatakor vegyék figyelembe a kiskorú életkorát, érettségét és mentális fejlettségét, valamint azt a tényt, hogy korlátozott ismeretei lehetnek a származási országában uralkodó helyzetről/körülményekről.

- * ICCPR, 8. cikk

- * ICESCR, 10. (3) cikk

- * ILO, C182, 3. cikk

- * A nemzetközi fegyveres konfliktusok áldozatainak védelméről szóló 1949. évi Genfi Egyezmény I. kiegészítő jegyzőkönyve, 77. cikk (2): A konfliktusban résztvevők kötelesek minden lehetséges eszközzel biztosítani, hogy 14 év alatti gyermekek az ellenségeskedésben közvetlenül ne vegyenek részt.
- * A nem-nemzetközi fegyveres konfliktusok áldozatainak védelméről szóló 1949. évi Genfi Egyezmény II. kiegészítő jegyzőkönyve, 4. cikk (3): 15 év alatti gyermekek nem sorozhatók be a fegyveres erőkhöz és nem vehetnek részt az ellenségeskedésben.
- * CRC 1. Jegyzőkönyv
- * CRC 2. Jegyzőkönyv
- * Emberkereskedelemről szóló jegyzőkönyv
- * RSICC, 8. (2)(b)(xxv) és (e)(vii) cikk: 15 éves kor alatti gyermekek toborzása vagy besorozása nemzeti vagy más fegyveres erőkhöz vagy fegyveres csoportok soraiba, illetve háborús cselekményekben való aktív részvételre történő alkalmazása háborús bűntettnek minősül.
- * UNHCR-AP, III. 1. (2) pont: Az államok és az UNHCR együttműködve biztosítják, hogy a hatóságok figyelemmel legyenek a nemre és az életkorra, valamint azokra az üldözési formákra, amelyeknek sajátos nemi és életkori vonatkozásai vannak.
- * UNHCR Bid., 2. fejezet (1. 1.): A legmegfelelőbb tartós megoldás megtalálása egy kísérő nélküli illetve felnőtt hozzátartozóitól elszakított menekült gyermek számára több tényező gondos mérlegelését igényli. A döntés meghozatalát a mindenképp felett álló érdek meghatározásának kell megelőznie annak érdekében, hogy a gyermek jogaira megfelelő hangsúly kerüljön.
- * UNHCR Kézikönyv, 203. és 213-219. pontok.

D13. Családegyesítés

- * CRC, 10. cikk (1)
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 81. cikk: Minden erőfeszítést meg kell tenni annak érdekében, hogy a felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermeket visszaküldjék szüleihez, kivéve, ha a további szeparáció a gyermek mindenképp felett álló érdekeit tekintve szükséges.
83. cikk: A gyermek kérelmét, hogy szülei beléphessenek az országba család-egyesítés céljából, humánusan és gyorsan kell kezelni.
- * UNHCR Irányelvek, 5. 5, 10. 5 és 10. 11. pontok.
- * ET Fiatal Migránsok, 7. vii-ix pont.
- * Az Európai Unió Tanácsának határozata a családegyesítésre vonatkozó nemzeti politikák harmonizációjáról, 1993. június 3.
- * Dublin II. 15. cikk (3): Amennyiben a menedékkérelmet kérő kísérő nélküli kiskorúnak másik tagállamban van(nak) rokona(i), aki(k) tud(nak) róla gondoskodni, a tagállam lehetőség szerint, egyesíti a kiskorút rokonával vagy rokonaival, kivéve azt az esetet, ha nem ez szolgálja a gyermek mindenképp felett álló érdekeit.
- * ECHR, 8. cikk (1)
- * ECRE (Gyermekek), 32., 34. és 35. pont.
- * ECRE (Integráció), 139. pont.
- * EU Dir. (Család) 10. cikk (3) a): Amennyiben menekült a kísérő nélküli kiskorú, a tagállamok belépési és tartózkodási engedélyt biztosítanak család-egyesítés céljából az első fokú, egyenes-, felmenőági rokonoknak.
- * EU Állásfoglalás, 5. cikk (3) a): Az illetékes hatóságok működjenek együtt a kísérő nélküli kiskorú és családtagjainak újra-egyesítésében akár a kiskorú származási országában, akár abban az országban, ahol az illető családtagok tartózkodnak.

- * ICCPR, 23. cikk (1)
- * ICRMW, 44. cikk (1)
- * UNHCR-AP, III. 1. (2) pont: Az államok vezessenek be és/vagy erősítsék a nem- és életkor-specifikus garanciákat a menedékjogi eljárásban, megfelelő súlyt helyezve a család egységének elvére.

D14. A befogadó vagy menedéket nyújtó országban maradás és beilleszkedés

- * CRC, 2., 3., 13., 14., 15., 16., 19., 20., 23-28., 29 (1c)„, 30 és 39. cikk.
7. cikk (1): A gyermeknek joga van ahhoz, hogy állampolgárságot szerezzen.
21. cikk: Az államok közötti örökbefogadással kapcsolatos állami kötelezettségekről.
31. cikk: A részes államok elismerik a gyermeknek a pihenéshez és a szabadidő eltöltéséhez, a korának megfelelő játékhoz és szórakoztató tevékenységekhez való jogát, valamint azt, hogy szabadon részt vehessen a kulturális és művészeti életben. A részes államok tiszteletben tartják és elősegítik a gyermek teljes mértékű részvételi jogát a kulturális és művészeti életben, és előmozdítják, az egyenlőség feltételeinek biztosítása mellett, a gyermek számára alkalmas szabadidős-intézmények, szórakoztató, művészeti és kulturális tevékenységek megszervezését.
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 77. cikk: A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermekek részesülhetnek a rendelkezésre álló kiegészítő védelemben.
82. cikk: A családdegyesítés a származási országban nem felel meg a gyermek mindenek felett álló érdekeinek, amennyiben valószínű a kockázata annak, hogy a visszaküldés veszélybe sodorja a gyermek alapvető emberi jogait.
89. cikk: Az integráció az elsődleges lehetőség, amennyiben a visszaküldés nem lehetséges. Az integrációnak biztos jogi státuszon kell alapulnia.
91. cikk: A felnőtt hozzátartozóitól elszakított gyermek örökbefogadása csak akkor lehetséges, ha a gyermek örökbeadható. Az örökbefogadást nem szabad sürgetni, az örökbefogadásnak a gyermek mindenek felett álló érdekében kell történnie az alkalmazandó törvények értelmében, meg kell hallgatni a gyermek véleményét, és elsősorban rokonainak kell megkísérelni örökbe adni, azok tartózkodási országában. Az örökbeadás nem jöhet létre, ameddig minden lehetséges lépés meg nem

történt a gyermek szüleinek vagy más családtagjainak felkutatása érdekében, és meg nem állapították azt, hogy nem valószínűsíthető a gyermek családjának megtalálása; továbbá akkor sem lehet örökbe adni, ha a gyermek az örökbefogadást nem akarja vagy lehetőség van az önkéntes hazatérésre biztonságos és az emberi méltóságot tiszteletben tartó körülmények között.

- * UNHCR Irányelvek, 5. 4., 9. 1. és 9. 4., 10. 1-10. 4. és 10. 6-10.10. pont.
- * 1951. évi Menekült Egyezmény, 21. cikk: Az elismert menekültek lakhatásának biztosításáról.
22. cikk: Az elismert menekültek oktatáshoz való jogáról.
23. cikk: Az elismert menekülteknek nyújtandó állami segélyekről.
24. cikk: Az elismert menekültek munkavállalásáról és a társadalombiztosítási ellátásokról.
27. és 28. cikk: Az államok személyazonosító és úti-okmányokat állítanak ki az elismert menekültek részére.
34. cikk: Az államok elősegítik a menekültek honosítását.
- * ENSZ Egyezmény a hontalan személyek jogállásáról (1954), 32. cikk: Az államok elősegítik a hontalan személyek honosítását.
- * ECRE (Gyermekek), 19., 30., 36., 41. és 42. pont.
- * ECRE (Integráció), 103-107. cikk.
- * EU Állásfoglalás, 4. cikk (7): Amint a kísérő nélküli kiskorú menekült státuszt vagy bármely más állandó tartózkodási engedélyt kap, szállásáról hosszú távon gondoskodni kell.
5. cikk (2): Mindaddig, amíg a visszatérés nem lehetséges, a tagállamok tegyék lehetővé a kiskorú maradását országuk területén.
- * ICCPR, 24. cikk (3): Minden gyermeknek joga van ahhoz, hogy állampolgárságot szerezzen.
- * Hágai Egyezmény, 1993.

- * Emberkereskedelemről szóló jegyzőkönyv, 7. cikk
- * Ajánlás a Hágai Egyezmény (1993.) menekült gyermekek és más kényszervándor gyermek esetében történő alkalmazásához, 1994.
- * UNHCR: Menekült gyermekek: védelem és gondoskodás – Irányelvek, 1994.

D15. Visszatérés a származási országba, áttelepítés harmadik országba

- * CRC, 3. cikk
5. cikk: Az államok tiszteletben tartják a szülők vagy adott esetben a tágabb család azon jogát és kötelességét, hogy megfelelő iránymutatást és tanácsokat adjanak a gyermeknek.
6., 12., 19., 20., 24., 27., 28., 34., 35., 36., 37. cikk (a), 38. és 39. cikkek
- * 6. sz. Általános Észrevételek, 84. cikk: A származási országba való visszaküldésre nem kerülhet sor, amennyiben fennáll annak a veszélye, hogy a gyermek alapvető emberi jogai sérülnek. Visszaküldésre csak akkor kerülhet sor, ha ez szolgálja a gyermek mindennek felett álló érdekét.
85. cikk: A visszatérés előtt konkrét gondviselési intézkedésekről és felügyeleti felelősségről kell gondoskodni.
- * UNHCR Irányelvek, 9. 4., 9. 5., 10-12. pontok.
- * 1951. évi Menekült Egyezmény, 32. cikk (1): Az államok nem utasítják ki a területükön jogszerűen tartózkodó menekültet.
33. cikk
- * CAT, 3. cikk
- * ET Ajánlás Kiutasításról, 13.v.h. pont: a kísérő nélküli kiskorúakkal életkoruknak megfelelően kell bánni; a kiskorúak bíróságának haladéktalanul intézkednie kell; lehetőséget kell biztosítani a kiskorú számára a független jogi tanácsadásra és képviselőre.
- * ET Fiatal Migránsok, 7. x. pont.

- * ECRE (Gyermekek), 33. és 42. pontok.

- * EU Dir. Visszatérés. 10. cikk (1): Kísérő nélküli kiskorú visszaküldésére vonatkozó határozat meghozatalakor be kell vonni más szerveket, amelyek nem tartoznak a visszatérést elrendelő hatóságok körébe és figyelembe kell venni a gyermek mindenek felett álló érdekét.
10. cikk (2): Mielőtt egy kiskorút a tagállamok területéről visszaküldenek, az illető tagállam hatóságainak meg kell győződniük afelől, hogy a kiskorút családtagjához, kinevezett gyámhoz/gondviselőhöz vagy megfelelő befogadó intézménybe küldenek vissza.

- * EU Állásfoglalás, 5. cikk

- * Emberkereskedelemről szóló jegyzőkönyv, Definíció, 8. cikk: Az államok elősegítik az emberkereskedelem áldozatainak repatriálását.

- * UNHCR: Menekült gyermekek: védelem és gondoskodás – Irányelvek, 1994., 138-144. pontok.

- * UNHCR-AP, III. 2(7) pont: Az államok a releváns nem kormányzati szervezetekkel konzultálva dolgozzanak ki stratégiát a nemzetközi védelemre nem szoruló személyek humánus módon, túlzott erőszaktól mentesen történő visszaküldésének és visszaadásának előmozdítására, teljes tiszteletben tartva emberi jogait és emberi méltóságukat, és a gyermekek esetében megfelelően szem előtt tartva mindenek felett álló érdekeiket.

Separated Children in Europe Programme

Save the Children Denmark
Rosenørns Allé 12
DK-1634 Copenhagen V
Phone: +45 35 36 55 55
Fax: +45 35 39 11 19
E-mail: rb@redbarmet.dk

with financial support from the EC Daphne III programme
